

**UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU”
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ**

**TEZA DE DOCTORAT
„Pedepsele complementare în reglementarea noului
Cod penal”**

-REZUMAT -

Conducător de doctorat
Prof. univ. dr. Vasile DOBRINOIU

Doctorand
Cristina - Daniela **MUNTEANU**

**București
2014**

CUPRINS

CAPITOLUL I. NOȚIUNI GENERALE

Secțiunea I. Aspecte de ordin general privind sancțiunile în dreptul penal românesc

1. Noțiunea de sancțiune de drept penal și necesitatea acesteia pentru prevenirea și combaterea fenomenului infracțional
2. Felurile sancțiunilor de drept penal
3. Caracterele sancțiunilor de drept penal
4. Principiile sancțiunilor de drept penal

Secțiunea a II-a. Aspecte de ordin general privind pedepsele în dreptul penal românesc

1. Noțiunea generală de pedeapsă și necesitatea acesteia pentru prevenirea și combaterea fenomenului infracțional
2. Trăsăturile specifice ale pedepsei
3. Scopul pedepsei
4. Funcțiile pedepsei
5. Sistemul pedepselor în legislația penală română
6. Categoriile și limitele generale ale pedepselor în legislația penală română
7. Felurile pedepselor în noua legislație penală română. Noțiuni generale

CAPITOLUL II. PEDEPSELE COMPLEMENTARE APLICABILE PERSOANEI FIZICE ÎN REGLEMENTAREA NOULUI COD PENAL

Secțiunea I. Explicații preliminare privind reglementarea pedepselor complementare aplicabile persoanei fizice în Codul penal

1. Noțiunea de pedeapsă complementară aplicabilă persoanei fizice
2. Felurile pedepselor complementare aplicabile persoanei fizice
3. Noul Cod penal în raport cu legea penală anterioară privind reglementarea pedepselor complementare aplicabile persoanei fizice

Secțiunea a II-a. Conținutul și regimul pedepselor complementare aplicabile persoanei fizice în reglementarea noului Cod penal

1. Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi
 - 1.1. Noțiune și reglementare
 - 1.2. Conținutul drepturilor ce formează obiectul pedepsei complementare
 - 1.2.1. Interzicerea exercitării dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice
 - 1.2.2. Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat
 - 1.2.3. Interzicerea exercitării dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României
 - 1.2.4. Interzicerea exercitării dreptului de a alege
 - 1.2.5. Interzicerea exercitării drepturilor părintești
 - 1.2.6. Interzicerea exercitării dreptului de a fi tutore sau curator

- 1.2.7. Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii
- 1.2.8. Interzicerea exercitării dreptului de a deține, purta și folosi orice categorie de arme
- 1.2.9. Interzicerea exercitării dreptului de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță
- 1.2.10. Interzicerea exercitării dreptului de a părăsi teritoriul României
- 1.2.11. Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public
- 1.2.12. Interzicerea exercitării dreptului de a se afla în anumite localități stabilite de instanță
- 1.2.13. Interzicerea exercitării dreptului de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță
- 1.2.14. Interzicerea exercitării dreptului de a comunica cu victima sau cu membrii de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea
- 1.2.15. Interzicerea exercitării dreptului de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condiții stabilite de instanța de judecată
- 1.3. Aplicarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi
- 2. Degradarea militară
 - 2.1. Noțiune și conținutul pedepsei
 - 2.2. Condiții de aplicare
- 3. Publicarea hotărârii de condamnare
 - 3.1. Noțiune și conținutul pedepsei
 - 3.2. Condiții de aplicare

CAPITOLUL III. PEDEPSELE COMPLEMENTARE APLICABILE PERSOANELOR JURIDICE ÎN REGLEMENTAREA NOULUI COD PENAL

Secțiunea I. Explicații preliminare privind pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice

- 1. Noțiunea de pedeapsă complementară aplicabilă persoanei juridice
- 2. Felurile pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice
- 3. Noul Cod penal în raport cu legea penală anterioară privind pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice

Secțiunea a II-a. Conținutul și regimul pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice în reglementarea noului Cod penal

- 1. Noțiune, reglementare și conținutul pedepsei
- 2. Analiza conținutului pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice

- 2.1. Pedeapsa complementară a dizolvării persoanei juridice
 - 2.1.1. Noul Cod penal în raport cu legea penală anterioară
 - 2.1.2. Noțiune și conținutul pedepsei
 - 2.1.3. Neaplicarea pedepsei complementare a dizolvării persoanei juridice
- 2.2. Pedeapsa complementară a suspendării activității persoanei juridice
 - 2.2.1. Noțiune și conținutul pedepsei
 - 2.2.2. Neaplicarea pedepsei complementare a suspendării activității persoanei juridice
- 2.3. Pedeapsa complementară a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice
 - 2.3.1. Noțiune și conținutul pedepsei
 - 2.3.2. Neaplicarea pedepsei complementare a închiderii unor puncte de lucru
- 2.4. Pedeapsa complementară a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice
 - 2.4.1. Noțiune și conținutul pedepsei
- 2.5. Pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară
 - 2.5.1. Noțiune și conținutul pedepsei
 - 2.5.2. Neaplicarea pedepsei complementare a plasării sub supraveghere judiciară
- 2.6. Pedeapsa complementară a afișării sau publicării hotărârii de condamnare
 - 2.6.1. Noțiune și conținutul pedepsei

3. Aplicarea pedepsei complementare în cazul persoanelor juridice

CAPITOLUL IV. EXECUTAREA PEDEPSELOR COMPLEMENTARE ÎN REGLEMENTAREA NOII LEGISLAȚII PENALE

Secțiunea I. Aspecte și dispoziții generale privind executarea hotărârilor penale

1. Punerea în executare a hotărârilor penale – fază a procesului penal
2. Autoritatea de lucru judecat a hotărârilor penale
3. Momentul la care hotărârile penale rămân definitive
4. Instanța competentă să pună în executare hotărârile penale definitive
5. Principii de executare a pedepselor penale
6. Aspecte procedurale privind punerea în executare a pedepselor aplicate persoanelor fizice
7. Aspecte procedurale privind punerea în executare a pedepselor aplicate persoanelor juridice

Secțiunea a II-a. Regimul executării pedepselor complementare aplicabile persoanei fizice în reglementarea noii legislații penale

1. Explicații preliminare privind regimul executării pedepselor complementare în reglementarea noii legislații penale

2. Analiza conținutului executării pedepselor complementare aplicabile persoanei fizice
 - 2.1. Analiză preliminară
 - 2.2. Regimul de executare a pedepselor complementare aplicabile persoanelor fizice
 - 2.2.1. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice
 - 2.2.2. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat
 - 2.2.3. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României
 - 2.2.4. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a alege
 - 2.2.5. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului drepturilor părintești
 - 2.2.6. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptul de a fi tutore sau curator
 - 2.2.7. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii
 - 2.2.8. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a deține, purta și folosi orice categorie de arme
 - 2.2.9. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță
 - 2.2.10. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a părăsi teritoriul României
 - 2.2.11. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public
 - 2.2.12. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a se afla în anumite localități stabilite de instanță
 - 2.2.13. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță

2.2.14. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea

2.2.15. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanța de judecată

3. Regimul de executare a pedepsei complementare a degradării militare

4. Regimul de executare a pedepsei complementare a publicării hotărârii de condamnare

Secțiunea a III-a. Regimul executării pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice în reglementarea noii legislații penale

1. Analiză preliminară

2. Analiza conținutului executării pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice

2.1. Regimul de executare a pedepsei complementare a dizolvării persoanei juridice

2.2. Regimul de executare a pedepsei complementare a suspendării activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice

2.3. Regimul de executare a pedepsei complementare a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice

2.4. Regimul de executare a pedepsei complementare a interzicerii persoanei juridice de a participa la procedurile de achiziții publice

2.5. Regimul de executare a pedepsei complementare a plasării sub supraveghere judiciară

2.6. Regimul de executare a pedepsei complementare a afișării sau a publicării hotărârii de condamnare a persoanei juridice

3. Supravegherea executării pedepselor complementare aplicabile persoanelor juridice

CAPITOLUL V. REGLEMENTAREA PEDEPSELOR COMPLEMENTARE ÎN DREPTUL PENAL COMPARAT

1. Reglementarea pedepselor complementare în Codul penal francez

2. Reglementarea pedepselor complementare în Codul penal german

3. Reglementarea pedepselor complementare în Codul penal italian

4. Reglementarea pedepselor complementare în Codul penal spaniol

5. Reglementarea pedepselor complementare în alte Coduri penale

PROPUNERI DE LEGE FERENDA

BIBLIOGRAFIE

Pedepsele complementare în reglementarea noului Cod penal

Elemente de noutate introduse în noul Cod penal referitoare la pedeapsa complementară, respectiv lărgirea numărului interzicerilor ce pot fi aplicate de către instanța de judecată (inclusiv prin introducerea unor sancțiuni care în Cod penal anterior se regăseau în materia măsurilor de siguranță) și implicit a domeniului de aplicare a acestora, posibilitatea dispunerii măsurii atât pe lângă pedeapsa închisorii, indiferent de durată, dar și pe lângă pedeapsa amenzii, eliminarea dispoziției cu privire la o pedeapsă de cel puțin doi ani, pentru aplicarea unei pedepse complementare, demonstrează orientarea politicii penale spre o individualizare accentuată a pedepselor, prin alăturarea la pedepsele principale a unor pedepse complementare adecvate în raport de natura pedepsei, gravitatea infracțiunii comise, împrejurările concrete în care s-a realizat fapta infracțională, dar și persoana infractorului cu nivelul ei de responsabilitate, înțelegere, educație și instruire, experiența infracțională anterioară, ori apartenența la o altă cultură juridică a unei alte țări.

În legătură cu pedepsele complementare aplicabile persoanei fizice, acestea sunt enumerate în textul articolului 55, și anume: interzicerea exercitării unor drepturi, degradarea militară și publicarea hotărârii de condamnare, lăsând explicațiile detaliate să fie incluse în cadrul Capitolului III, Secțiunea a 2-a – Pedepsele complementare art. 66 – 70 Cod penal.

Interzicerea exercitării dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice (art. 66 lit. a) Cod penal) a fost preluată din Codul penal anterior prin renunțarea introducerii laolaltă și a interzicerii exercitării dreptului de a alege, care a fost reglementat ca o categorie separată în art. 66 alin. (1) lit. d) din noul Cod penal.

Interzicerea privește o parte din drepturile electorale, și anume:

- excluderea de la depunerea candidaturii pentru o funcție eligibilă, cum ar fi cea de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, ori de președinte de secție la Înalta Curte de Casație și Justiție. „O persoană care a fost găsită vinovată de comiterea unei infracțiuni și care a fost condamnată cu interzicerea dreptului de a fi ales nu ar putea fi reprezentantul ales al societății sau al unei comunități pentru a ocupa o funcție publică”¹,

- excluderea condamnatului de la posibilitatea de a candida la alegerile parlamentare, prezidențiale, la alegerile pentru Parlamentul European și la alegerea autorităților publice locale,

- interzicerea dreptului de a participa la alegeri în calitate de candidat, pentru a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice.

¹ C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 56.

Dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice face parte din categoria drepturilor politice ocrotite prin Constituția României² (art. 37 – Dreptul de a fi ales, art. 38 – Dreptul de a fi ales în Parlamentul European).

Acesta se referă la dreptul cetățeanului de a candida la o funcție electivă. Fiind un drept constituțional, oferă cetățeanului posibilitatea de a participa în mod democratic la conducerea statului.

Interzicerea exercitării dreptului de a fi ales în autoritățile publice are ca efect oprirea condamnatului de a candida la alegerile parlamentare, prezidențiale și la alegerea autorităților publice locale³ pe o perioadă determinată de la 1 la 5 ani.

Autoritățile publice sunt reglementate în principal în Titlul III din Constituția României, prin acestea înțelegându-se în special Președinția României, Parlamentul, Guvernul, Autoritățile publice independente, ministerele, autoritățile publice locale, Curtea Constituțională, autoritățile judecătorești centrale și locale, administrația centrală și locală, armata, poliția, alte organisme ale statului cu atribuții publice, cum ar fi S.N.C.F.R., Poșta Română ș.a..

Considerăm că se includ în această categorie și funcțiile publice exercitate în mod individual, a unor demnități sau funcții în organele de stat, pentru realizarea drepturilor fundamentale, în calitate de primari, deputați, senatori, președinte de stat.

O primă întrebare la care am încercat să găsim răspunsul a fost dacă interzicerea exercitării dreptului de a fi ales poate opera și în cazul altor funcții publice eligibile, dar care nu fac parte din autoritățile publice de stat, aici referindu-ne la funcția de episcop, patriarh, directori/ președinți ai unor organizații sportive naționale etc. Considerăm că răspunsul este pozitiv, putându-se aplica această pedeapsă complementară și în situația exercitării acestor funcții, atâta timp cât dispozițiile penale nu interzic acest lucru.

De asemenea am încercat să găsim răspunsul la întrebarea dacă un cetățean european care are reședința în România poate fi ales consilier la primărie, primar sau viceprimar. Având în vedere dispozițiile art. 4¹ din Legea nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale⁴ putem afirma că cetățenii Uniunii Europene care au domiciliul sau reședința în România au dreptul de a alege și de a fi aleși în aceleași condiții ca și cetățenii români, cu îndeplinirea prevederilor legale în vigoare. Cetățenii Uniunii Europene au însă dreptul de a fi aleși numai în funcția de consilier local și consilier județean, fiindu-le astfel interzisă participarea la alte funcții ce țin de administrația publică locală, dacă au împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani și nu le este interzisă asocierea în partide politice. Pot candida numai persoanele care au domiciliul pe teritoriul unității administrativ-teritoriale în care urmează să fie alese.

² Publicată în M. Of., Partea I nr. 767 din 31/10/2003, revizuită în data de 31.10.2003.

³ C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noul Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 55.

⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 271 din 29/03/2004 și republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 333 din 17/05/2007.

Considerăm că pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a fi ales poate fi aplicată de către instanța de judecată chiar dacă nu există o legătură între infracțiunea săvârșită și dreptul ce formează obiectul pedepsei, adică pedeapsa poate fi aplicată atât în cazul unor infracțiuni care aduc atingere relațiilor sociale privind derularea alegerilor, cât și în cazul altor infracțiuni, deși practica a dezvoltat de-a lungul timpului și opinii contrare⁵.

De asemenea, considerăm că nu trebuie analizate, în momentul aplicării pedepsei complementare a interzicerii dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice, dacă sunt sau nu îndeplinite condițiile cerute de lege pentru a beneficia de acele drepturi. Ne referim în special la condițiile referitoare la vârstă, pregătire profesională, apartenența la un partid politic sau nu etc.

Art. 29 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal prevede că pentru interzicerea dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice, comunicarea se face primăriei de la domiciliul, precum și, dacă este cazul, celei de la locuința persoanei condamnate și Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date.

Comunicarea se va face când pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi devine executabilă, potrivit art. 68 Cod penal, respectiv de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la pedeapsa amenzii; de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare prin care s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere sau după executarea pedepsei închisorii, după grațierea totală ori a restului de pedeapsă, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei sau după expirarea termenului de supraveghere a liberării condiționate și va menționa data de la care începe și data la care ar trebui să înceteze executarea pedepsei complementare.

În situația în care condamnatului i s-a interzis exercițiul drepturilor prevăzute de art. 66 lit. a) Cod penal, extrasul de pe hotărâre se va înainta și Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date, pentru ca aceste instituții să se asigure că nu se vor afla pe listele electorale candidați cărora li s-au interzis aceste drepturi sau că se vor afla pe listele special întocmite pentru persoanele cărora le-a fost interzis exercițiul acestor drepturi.

Considerăm că o copie a extrasului de pe hotărârea definitivă de condamnare trebuie comunicată și Serviciului Cazier, pentru a se introduce mențiunile necesare, astfel încât, în situația în care condamnatul dorește să beneficieze de dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice, condamnarea să figureze în cazier la momentul depunerii candidaturii.

Când legea prevede interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică, instanța este obligată să pronunțe interzicerea exercitării drepturilor prevăzute în art. 66 alin. (1) lit. a) și lit. b), respectiv a dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice și a dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul

⁵ Trib. Vâlcea, Sen. pen. nr. 128 din 25 noiembrie 2009, www.just.ro.

autorității de stat, interzicerea celor din urmă drepturi enunțate dispunându-se cumulativ.

Analizând conținutul infracțiunilor pentru care pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi se aplică în mod obligatoriu, precum și conținutul art. 175, art. 176 Cod penal, considerăm că expresia folosită de legiuitor „interzicerea dreptului de a ocupa o funcție publică” se referă exclusiv la pedeapsa complementară a interzicerii exercițiului dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice (art. 66 alin. 1) lit. a) Cod penal). ***Pentru a nu apărea însă confuzii în legătură cu pedeapsa complementară a interzicerii exercițiului dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat {art. 66 alin. 1) lit. b) Cod penal}, de lege ferenda, propunem fie lămurirea înțelesului de „funcție publică” în cadrul Părții generale, Titlul X - „Înțelesul unor termeni sau expresii în legea penală”, fie modificarea conținutului legal al infracțiunilor cu denumirea explicită a pedepsei complementare ce urmează a fi aplicată.***

Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat (art. 66 lit. b) Cod penal) urmărește excluderea fostului condamnat pe o perioadă determinată de la posibilitatea de a ocupa funcții importante în aparatul de stat, funcții în care regula este aceea a numirii pe post în urma îndeplinirii unor criterii sau a susținerii unui concurs.

Această pedeapsă trebuie înțeleasă nu în sensul interzicerii de a ocupa orice funcție sau însărcinare de orice natură în serviciul vreunui dintre organele statului, ci în sensul interzicerii de a ocupa numai unele funcții în a căror atribuții intră exercitarea efectivă a autorității de stat⁶.

Funcțiile vizate de normele legale sunt atât cele de nivel central, cât și cele de nivel local, indiferent de ierarhia funcției și indiferent dacă este sau nu eligibilă. Funcțiile ce implică exercitarea puterii legislative sunt excluse, deoarece acestea sunt ocupate ca urmare a alegerilor.

În cazul în care se aplică interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, trebuie aplicată și pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a fi ales în autoritățile publice, această pedeapsă complementară fiind singura care nu se poate aplica decât cumulativ cu altă pedeapsă de această specie⁷. Interzicerea exercitării acestui drept apare oarecum ca o consecință a interzicerii dreptului prevăzut în art. 66 lit. a) și, ca atare, este condiționată și de interzicerea exercitării dreptului respectiv⁸. Pe de altă parte, aceasta este o excepție de la regula potrivit căreia fiecare din drepturile prevăzute de art. 66 Cod penal poate forma separat, independent unul de altul, obiectul interdicției.

Art. 29 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele

⁶ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. II, ed. a II-a, Ed. Academiei Române, București, 2003, p. 81.

⁷ M. A. Hotca, *Drept penal. Partea generală*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 579.

⁸ M. Basarab și colab., *Codul penal comentat. Partea generală*, vol. I, Ed. Hamangiu, 2007, p. 373.

judiciare în cursul procesului penal prevede că pentru interzicerea dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, comunicarea se face Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, precum și, dacă este cazul, instituției în cadrul căreia cel condamnat exercită o astfel de funcție.

În acest sens, în situația în care condamnatului i s-a interzis exercițiul drepturilor prevăzute de art. 66 lit. b) Cod penal, extrasul de pe hotărâre se va înainta Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, pentru ca această instituție să se asigure că nu se vor afla pe listele electorale candidați cărora li s-au interzis aceste drepturi sau că se vor afla pe listele special întocmite pentru persoanele cărora le-a fost interzis exercițiul acestor drepturi.

Considerăm că o copie a extrasului de pe hotărârea definitivă de condamnare ar trebui comunicată și Serviciului Cazier, pentru a se introduce mențiunile necesare, astfel încât, în situația în care condamnatul dorește să beneficieze de dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice sau de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, condamnarea să figureze în cazier la momentul depunerii candidaturii.

Interzicerea exercitării dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României (art. 66 lit. c) Cod penal) este o categorie nouă de pedeapsă complementară din cele care se referă la interzicerea exercitării unor drepturi, ea fiind reglementată în Codul penal anterior ca măsura de siguranță a expulzării.

Pedeapsa complementară analizată constă în îndepărtarea silită de pe teritoriul țării a infractorului cetățean străin sau a apatridului care nu domiciliază în România. În acest sens, după executarea pedepsei cu închisoarea sau amendă, după grațierea totală ori a restului de pedeapsă, după împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei, cetățeanul străin sau apatridul care nu domiciliază în România este silit să părăsească teritoriul țării⁹.

De asemenea, aplicarea pedepsei interzicerii exercitării dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României nu se poate face în situația în care condamnatul are, pe lângă cetățenia română, și o altă cetățenie sau nu are domiciliul în România. În ceea ce privește apatrizii, aceștia au domiciliul în România dacă locuiesc în chip statornic și principal pe teritoriul țării. Această condiție se verifică la data pronunțării hotărârii de condamnare.

Măsura interzicerii exercitării dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României este în prezent prevăzută atât ca pedeapsă complementară, cât și ca pedeapsă accesorie, în cazul detențiunii pe viață, când această măsură se pune în executare la data liberării condiționate sau după ce pedeapsa a fost considerată ca executată.

Ca pedeapsă complementară, interzicerea exercitării dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României se aplică pe o durată determinată, respectiv într-un interval de la 1 la 5 ani. Apreciem că după executarea pedepsei complementare, cetățeanul

⁹ C.A.București, s. a II-a penală, dec. nr. 283/2014 din data de 09.10.2014, nepublicată.

străin sau apatridul se poate întoarce în țară, dacă nu are stabilite alte obligații după executarea pedepsei complementare care îi interzic acest lucru.

Procedura de punere în executare a pedepsei complementare a interzicerii dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României este reglementată în art. 563 Cod de procedură penală potrivit căruia atunci când prin hotărârea de condamnare la pedeapsa închisorii s-a aplicat pedeapsa complementară a interzicerii dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României, se face mențiune în mandatul de executare a pedepsei închisorii ca la data liberării condamnatul să fie predat organului de poliție, care va proceda la îndepărtarea sa de pe teritoriul României.

Dacă pedeapsa complementară nu însoțește pedeapsa închisorii, comunicarea se face organului de poliție, imediat ce hotărârea a rămas definitivă.

Art. 29 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal prevede că, pentru interzicerea dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României, comunicarea se face Inspectoratului General pentru Imigrări și Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

„Referitor la interzicerea exercitării dreptului străinului de a se afla pe teritoriul României, când prin hotărârea de condamnare la pedeapsa închisorii s-a aplicat această pedeapsă complementară, urmează ca instanța de judecată să facă mențiune în mandatul de executare a pedepsei închisorii, art. 563 alin. (1) Cod de procedură penală, ca la data liberării condamnatul să fie predat organului de poliție, care va proceda la îndepărtarea sa de pe teritoriul României”¹⁰.

Deși legea nu distinge, opinăm că, atât în cazul în care cetățeanul străin se afla la momentul condamnării în curs de a obține cetățenia română, cât și în cazul în care acesta a obținut cetățenia română anterior momentului pronunțării hotărârii, în conformitate cu dispozițiile art. 8 alin. (1) lit. e) coroborat cu art. 24 din Legea nr. 21/1991¹¹, cu modificările și adăugirile ulterioare, cetățenia română îi va fi retrasă, considerându-se persoana respectivă devenită nedemnă pentru a fi cetățean român. Respingerea dosarului privind acordarea cetățeniei se impune și în cazul în care, după executarea pedepsei complementare, condamnatul dorește obținerea cetățeniei române.

Interzicerea exercitării dreptului de a alege (art. 66 lit. d) Cod penal) se referă la interzicerea exercitării dreptul fundamental al cetățenilor înscris în art. 36 din Constituție. Acest lucru se realizează prin îndepărtarea condamnatului pe timp limitat, după executarea pedepsei închisorii, din viața politică sub forma posibilității de a participa la alegeri pentru autoritățile publice la toate nivelurile. Condamnatul nu va putea vota cu ocazia alegerilor locale, parlamentare ori prezidențiale.

¹⁰ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 429.

¹¹ Publicată în M. Of., Partea I nr. 44 din 06/03/1991, cu ultima republicare în M. Of., Partea I nr. 576 din 13/08/2010.

Prin „dreptul de a alege” se înțelege dreptul acordat cetățenilor români de a participa la alegerile organizate în privința organelor puterii de stat¹², precum Camera Deputaților, a Senatului, Președintelui României, a Consiliilor locale, a primăriilor, a Consiliilor județene și, după 01 ianuarie 2007, a reprezentanților României în Parlamentul European¹³.

Reglementarea prevăzută de art. 66 alin. 1 lit. d) Cod penal este în acord cu practica C.E.D.O. potrivit căreia interzicerea automată a dreptului de a participa la alegerile legislative, aplicabilă tuturor deținuților condamnați la executarea unei pedepse cu închisoarea, care nu lasă nicio marjă de apreciere judecătorului național, reprezintă o încălcare a art. 3 Protocolul 1 la Convenție¹⁴. Această practică a fost preluată și de către instanțele naționale¹⁵.

Interzicerea exercitării dreptului de a alege se referă la interzicerea exercitării printr-o hotărâre judecătorească a posibilității pe care o au cetățenii de a participa la viața politică a statului, fie prin desemnarea reprezentanților lor în autoritățile publice, fie direct, prin pronunțarea în cadrul unui referendum.

Aplicabilitatea pedepsei complementare a interzicerii exercitării dreptului de a alege și de a fi ales în autoritățile publice locale în cazul cetățenilor străini a suscitât întotdeauna soluții contrare în doctrină.

Pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a alege poate fi aplicată de către instanța de judecată chiar dacă nu există o legătură între infracțiunea săvârșită și dreptul ce formează obiectul pedepsei, adică pedeapsa poate fi aplicată atât în cazul unor infracțiuni care aduc atingere relațiilor sociale privind derularea alegerilor, cât și în cazul altor infracțiuni¹⁶.

În cazul dispunerii pedepsei complementare a interzicerii exercitării dreptului de a alege, comunicarea se face primăriei de la domiciliul, precum și, dacă este cazul, celei de la locuința persoanei condamnate, Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date, iar, în cazul în care persoana locuiește în străinătate, comunicarea se face Departamentului consular al Ministerului Afacerilor Externe. În cazul cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, comunicarea se face Inspectoratului General pentru Imigrări, în vederea luării în evidență și supravegherii exercitării sancțiunilor stabilite de către instanța de judecată (art. 29 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal).

Considerăm că dispozițiile actuale sunt mult mai eficiente decât cele inițiale ale art. 562 Cod de procedură penală care prevedeau, înainte de modificarea adusă prin

¹² V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală*, vol. II, Ed. Academiei Române, București, 2003, p. 80.

¹³ A. Boroi, *Drept penal. Partea generală conform noului Cod penal*, Ed. C. H. Beck, București, 2010, p. 386.

¹⁴ Cauza *Sabău, Pârcălab c. României*, publicată în M. Of. nr. 484 din 8 iunie 2005.

¹⁵ I.C.C.J., s. pen., dec. pen. nr. 74/05.11.2007; C.A.Timișoara, s. pen., dec. pen. nr. 346/2008, citate în V. Pașca, *Curs de drept penal. Partea generală*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 434.

¹⁶ M. A. Hotca, *Drept penal. Partea generală*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 583; I.C.C.J., s. pen., dec. pen. nr. 623 din 2 februarie 2007, nepublicată.

Legea nr. 255/2013, că pedeapsa interzicerii exercițiului unor drepturi se pune în executare prin trimiterea de către **instanța de executare** a unei copii de pe dispozitivul hotărârii consiliului local în a cărei circumscripție își are domiciliul condamnatul, precum și organului care supraveghează exercitarea acestor drepturi. După primirea copieii de pe dispozitivul hotărârii prin care s-a aplicat pedeapsa complementară a interzicerii unuia dintre drepturile prevăzute de art. 66 lit. d) Cod pen, Consiliul Local aducea aceasta la cunoștința serviciilor competente, pentru luarea în evidență și pentru ca aceste instituții să se asigure că nu se va afla pe listele electorale condamnatul căruia i s-a interzis dreptul de a alege sau că se va afla pe listele special întocmite pentru persoanele cărora le-a fost interzis exercițiul acestor drepturi.

Interzicerii exercitării drepturilor părintești (art. 66 lit. e) Cod penal) constă în interzicerea exercitării drepturilor ce decurg din calitatea de ascendent direct, indiferent de forma rudeniei (naturală sau civilă) pe o perioadă de la unu la 5 ani.

Această pedeapsă complementară se poate aplica acelor părinți care, prin săvârșirea infracțiunii, au dovedit că pot fi nedemni să exercite drepturile părintești, iar instanța, ținând seama de natura, gravitatea faptei, de împrejurările cauzei, de persoana infractorului și de interesele copilului, a hotărât această interdicție pe lângă pedeapsa privativă de libertate¹⁷ sau pe lângă pedeapsa amenzii. În acest fel, această pedeapsă nu se aplică în mod obligatoriu, ci numai în situația în care condamnații au copii minori față de care își exercită drepturile părintești și numai dacă se constată o legătură între infracțiunea săvârșită și calitatea de părinte a infractorului, în sensul că săvârșirea faptei relevă nedemnitățile ascendentului să exercite drepturile părintești.

Atât instanțele naționale, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au statuat că aplicarea acestei pedepse complementare se impune în situația în care săvârșirea infracțiunii afectează grav situația minorului, netrebuind a fi aplicată automat nici chiar în cazul săvârșirii unor infracțiuni de o gravitate deosebită precum distrugerii¹⁸, omor¹⁹, omor calificat²⁰ etc. Aplicarea acestei pedepse în cazul în care condamnatul nu beneficiază de calitatea de părinte la momentul **condamnării**, exercițiul acestor drepturi ar duce la încălcarea gravă a drepturilor condamnatului, fiind în contradicție cu prevederile europene în materie, dar și cu principiile reinsertiei condamnatului în societate după ispășirea pedepsei. Cu toate acestea, considerăm că Direcția de Asistență Socială și protecția copilului, care aprobă o eventuală adopție, trebuie să analizeze cu atenție fiecare caz în parte, în baza documentelor depuse la dosar (cazier judiciar, declarații pe proprie răspundere etc.), în urma acestei analize, dosarul urmând

¹⁷ Legea nr. 278/2006 ce a modificat dispozițiile art. 71 vechiul C. pen., a arătat caracterul facultativ al interzicerii drepturilor prevăzute de art. 64 lit. d) și e) vechiul C. pen. Potrivit art. 71 alin. (3) vechiul C. pen., interzicerea exercitării acestor drepturi se aplica „ținându-se seama de natura și gravitatea infracțiunii săvârșite, de împrejurările cauzei, de persoana infractorului și de interesele copilului ori ale persoanei aflate sub tutelă sau curatelă”.

¹⁸ C.A.Pitești, Dec. pen. nr. 54 din 25.01.2007, www.just.ro.

¹⁹ Cauza *Lordache c. României* din 14 octombrie 2008 pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, publicată în M. Of., Partea I nr. 797 din 23/11/2009.

²⁰ I.C.C.J., S. pen., dec. pen. nr. 2979 din 22 septembrie 2009, www.just.ro.

a fi respins ca urmare a neîndeplinirii condițiilor imperative (de exemplu: lipsa unui hotărâri penale definitive).

„Pedepsa complementară examinată poate fi dispusă și în mod cumulat cu pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unei funcții, profesii sau meserii ori de a desfășura activitatea, dacă părintele a comis infracțiunea în exercitarea acesteia (de pildă, un cadru didactic comite infracțiunea de act sexual cu un minor, elev al său)”²¹.

Și această pedeapsă complementară îndeplinește, în paralel cu funcțiile preventive ale oricărei pedepse, și pe aceea a unei măsuri de siguranță, pentru evitarea pericolului la care ar fi expuși copiii, prin reluare imediată de către condamnat după executarea pedepsei principale, a exercițiului deplin al drepturilor sale părintești.

În cazul pronunțării pedepsei interzicerii exercitării drepturilor părintești, toate aceste drepturi nu mai sunt exercitate de părintele infractor și, instanța de tutelă, la cererea autorităților administrației publice cu atribuții în domeniul protecției copilului, ca o consecință a condamnării instanței penale la pedeapsa interzicerii exercitării drepturilor părintești, cere instituirea unei tutele, în cazul în care, după decăderea din exercițiul drepturilor părintești, copilul se află în situația de a fi lipsit de îngrijirea ambilor părinți (art. 511 din Codul civil). Cu toate acestea, instituția interzicerii exercitării drepturilor părintești nu trebuie confundată cu instituția decăderii din exercițiul drepturilor părintești (art. 508-512 Cod civil), cea de-a doua instituție putând fi instituită, la cererea autorităților administrației publice cu atribuții în domeniul protecției copilului, dacă părintele pune în pericol viața, sănătatea sau dezvoltarea copilului prin relele tratamente aplicate acestuia, prin consumul de alcool sau stupefiante, prin purtarea abuzivă, prin neglijența gravă în îndeplinirea obligațiilor părintești ori prin atingerea gravă a interesului superior al copilului²².

Codului penal prevede o singură dispoziție în Partea Specială privitoare la aplicabilitatea pedepselor complementare și aceasta este cea din art. 378 Cod penal – abandonul de familie, care reglementează că, în situația în care, până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, inculpatul își îndeplinește obligațiile, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta, în acest caz neaplicându-se, în opinia noastră, nici pedeapsa complementară a interzicerii exercitării drepturilor părintești.

Pentru interzicerea drepturilor părintești, comunicarea se face consiliului local și Direcției generale de asistență socială și protecția copilului în a căror circumscripție își are domiciliul condamnatul, precum și, dacă este cazul, celor în care își are locuința condamnatul {art. 29 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 253/2013 }.

Art. 7 din Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției²³ prevede că persoana care a fost condamnată definitiv pentru o infracțiune contra persoanei sau

²¹ M. A. Hotca, *Codul penal. Comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 665.

²² I.C.C.J., S. Civ., Dec. civ. nr. 4724 din 13 noiembrie 2003, www.scj.ro.

²³ Publicată în M. Of., Partea I nr. 557 din 23/06/2004, cu ultima republicare în M. Of., Partea I nr. 259 din 19/04/2012.

contra familiei, săvârșită cu intenție, precum și pentru infracțiunea de trafic de persoane sau trafic și consum ilicit de droguri nu poate adopta. De asemenea, persoana ori familia al cărei copil beneficiază de o măsură de protecție specială sau care este decăzută din drepturile părintești nu poate adopta. Interdicția se aplică și persoanelor care doresc să adopte singure, ai căror soți sunt bolnavi psihic, au handicap mintal sau se găsesc în una dintre situațiile prevăzute la alin. (1) și (2). ***De lege ferenda, considerăm oportună modificarea prevederilor Legii nr. 273/2004 în sensul introducerii în mod expres în cadrul prevederilor art. 7 și a măsurilor impuse de instanțele de judecată, în sensul interzicerii exercitării drepturilor părintești prin aplicarea pedepsei complementare instituite de art. 66 lit. e) Cod penal.***

Având în vedere dispozițiile art. 111 Cod civil, în situația aplicării pedepsei complementare a interzicerii exercitării drepturilor părintești, instanța de executare este obligată să transmită o copie de pe dispozitivul hotărârii și instanței de tutelă, care trebuie să facă verificări pentru a constata dacă ne aflăm într-unul dintre cazurile care necesită instituirea de urgență a tutelei minorului, respectiv să constate dacă celălalt părinte poate exercita tutela minorului sau acest lucru este imposibil datorită faptului că este, după caz, decedat, necunoscut, decăzut din exercițiul drepturilor părintești sau i s-a aplicat pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești, pus sub interdicție judecătorească, dispărut ori declarat judecătorește mort.

Considerăm că instanța de tutelă trebuie sesizată și în situația în care, deși nu i s-a aplicat condamnatului pedeapsa complementară a interzicerii exercitării drepturilor părintești, ambii părinți ai copilului minor sunt condamnați fie la pedepse privative de închisoare, fie aflați în stare de arest preventiv, drepturile părintești nemaiputând fi exercitate datorită stării de deținere în care aceștia se află pe întreaga perioadă a executării pedepsei/ arestului preventiv.

Interdicția exercitării dreptului de a fi tutore sau curator (art. 66 lit. f) Cod penal) se aplică în cazul săvârșirii unor infracțiuni care denotă că infractorul este lipsit de autoritatea morală necesară exercitării drepturilor prevăzute în Codul civil pentru a fi tutore sau curator.

Interzicerea exercitării acestui drept se poate dispune împotriva persoanelor care în exercitarea dreptului de a fi tutore sau curator, față de minori, au săvârșit infracțiuni care-i fac nedemni de a mai exercita această însărcinare. Asemenea infracțiuni pot fi săvârșite în legătură cu administrarea bunurilor minorului sau ale persoanei incapabile, precum abuz de încredere, furt, înșelăciune. Acestea sunt doar câteva exemple, pedeapsa interzicerii dreptului de a fi tutore sau curator putându-se aplica pentru oricare dintre infracțiunile care relevă că infractorul, având calitatea de tutore sau curator, nu prezintă garanții morale să exercite drepturile prevăzute în Codul civil pentru tutore sau pentru curator²⁴.

Din acest punct de vedere, acest drept „are natură juridică asemănătoare cu cea a drepturilor părintești și presupune, ca în cazul pedepsei complementare precedente,

²⁴ N. Giurgiu, *Răspunderea și sancțiunile de drept penal*, Ed. Neuron, Focșani, 1995, p. 112.

săvârșirea unei infracțiuni ce relevă deficiențe morale ale persoanei infractorului”²⁵, îndeplinind același rol ca și pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, cu deosebirea că îi vizează pe tutori și curatori.

Pedeapsa complementară a interzicerii exercițiului dreptului de a fi tutore aplicată printr-o hotărâre judecătorească are un conținut diferit de sancțiunea excluderii de la tutelă care restrânge posibilitatea exercitării calității de tutore și pentru alte situații mai ușoare, precum condamnări penale, prin care se restrâng totuși unele drepturi, altele decât dreptul de a fi tutore. Însă și aceste infracțiuni reprezintă un pericol concret privind exercitarea calității de tutore (abuz de încredere, furt, înșelăciune) deoarece se răsfrâng asupra patrimoniului minorului, fapt care determină atât condamnarea tutorelui cât și excluderea de la tutelă²⁶.

Potrivit art. 180 Cod civil poate fi numită curator orice persoană fizică având deplină capacitate de exercițiu și care este în măsură să îndeplinească această sarcină. Deși legea nu distinge, considerăm că teza finală a acestui articol presupune că persoana fizică ce urmează a fi desemnată curator să nu fi fost condamnată la pedeapsa complementară a interzicerii exercițiului dreptului de a fi curator, potrivit art. 66 alin. (1) lit. f) Cod penal. ***De lege ferenda, pentru o claritate a dispozițiilor legale, considerând că trebuie menționate în mod expres, printre cazurile care pot duce la îndepărtarea tutorelui sau curatorului și situația în care aceștia nu își mai pot exercita mandatul datorită aplicării pedepsei interzicerii exercitării drepturilor de a fi tutore sau curator.***

În situația în care condamnatul beneficiază de exercițiul dreptului de a fi tutore sau curator la momentul condamnării, acestuia îi va fi interzis de îndată exercițiul acestui drept, datorită faptului că este considerat nedemn pentru a exercita acest drept.

Aplicarea acestei pedepse în situația în care condamnatul nu beneficiază de exercițiul dreptului de a fi tutore sau curator la momentul condamnării și infracțiunea nu a fost săvârșită în legătură cu această calitate, ar duce la încălcarea gravă a drepturilor condamnatului, fiind în contradicție cu prevederile europene în materie, dar și cu principiile reinserției condamnatului în societate după ispășirea pedepsei.

În situația interzicerii persoanei condamnate a exercitării dreptului de a fi tutore sau curator, comunicarea se face consiliului local în a cărui circumscripție își are domiciliul condamnatul, precum și, dacă este cazul, celui în care își are locuința condamnatul.

Considerăm că extrasul de pe hotărâre va trebui să se înainteze și autorității tutelare din cadrul primăriei în raza căreia domiciliază condamnatul care, la rândul său trebuie să înștiințeze instanța de tutelă (art. 111 și urm. Cod civil).

Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit condamnatul pentru săvârșirea infracțiunii (art. 66 lit. g) Cod penal) se referă la interzicerea care îl pune

²⁵ M. A. Hotca, *Drept penal. Partea generală*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 581; M. A. Hotca, *Codul penal. Comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 665.

²⁶ I. Tănăsescu, *Pedepsele complimentare și drepturile individuale*, Revista Dreptul nr. 10/1998, p. 87;

pe condamnat în imposibilitatea de a îndeplini conținutul unor acte, fapte, atribuții, ori demnități date prin ocuparea unei funcții, profesii, meserii prin intermediul căreia condamnatul a săvârșit infracțiunea.

„În noul Cod penal interzicerea exercitării acestui drept poate avea și o altă natură juridică, aceasta putând fi impusă de instanță ca obligație ce trebuie îndeplinită pe durata termenului de supraveghere de către persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei {art. 85 alin. (2) lit. j) din noul Cod penal}, în sensul de a ocupa sau exercita funcția, profesia, meseria ori activitatea de care s-a folosit pentru comiterea infracțiunii”²⁷.

Interzicerea exercitării acestui drept are un câmp de aplicare limitat. Această interzicere nu poate fi pronunțată de către instanța de judecată decât în cazul în care pentru săvârșirea infracțiunii condamnatul s-a folosit de funcția pe care o ocupă sau de profesia pe care o exercită²⁸. În practica judiciară au fost considerate nelegale soluțiile potrivit cărora inculpatul a fost condamnat la pedeapsa complementară analizată, chiar dacă acesta nu s-a folosit în activitatea infracțională de funcția, profesia sau activitatea pe care acesta o desfășura în mod normal²⁹.

Pedeapsa complementară vizată de art. 66 lit. g) Cod penal „joacă într-un fel și funcția unei măsuri de siguranță, ținând să-l îndepărteze un timp pe infractor de mediul folosit la săvârșirea infracțiunii pentru care a fost condamnat”³⁰. Cu toate acestea, pedeapsa complementară supusă analizei nu trebuie confundată cu măsura de siguranță a interzicerii exercitării unei funcții sau profesii prevăzute de art. 111 Cod penal care se aplică făptuitorului din cauza stării de pericol ce rezultă din incapacitatea, nepregătirea sau a altor cauze care îl fac impropriu de a exercita funcția sau profesia în exercitarea căreia a săvârșit fapta prevăzută de legea penală.

În noul Cod penal interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție, de a exercita o profesie, meserie, ori de a desfășura o activitate devine o pedeapsă accesorie sau/și complementară pentru a spori efectul de constrângere al pedepsei principale. Considerăm că aceasta își păstrează, totodată, și funcția de măsură de siguranță, potrivit art. 108 alin. (1) lit. c), legiuitorul noului Cod penal reformulând măsura de siguranță din „interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie, o meserie sau o altă ocupație” {art. 112 alin. 1 lit. c) din Codul penal anterior} în „interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii” {art. 108 alin. 1). lit. c) și

²⁷ C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 58.

²⁸ C.S.J., s. pen., dec. pen. nr. 651 din 12 martie 1991, citată în Crișu S., E. D. Crișu, *Codul penal adnotat cu practică judiciară - 1989-1999*, Ed. Argessis Print, 1999, p. 201; I.C.C.J., s. pen., dec. pen. nr. 145/13.01.2004 în Lege 4 - Baza de date.

²⁹ T. S., S. pen., sent. pen. nr. 2219/1979, citată în C. Bulai, C. Mitrache, C. Mitrache, L. Lefterache, *Drept penal. Partea generală. Culegere de probleme din practica judiciară pentru uzul studenților*, ed. a VII-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 369; T. S., S. pen., sent. pen. nr. 1267/1979, citată în C. Bulai, C. Mitrache, C. Mitrache, L. Lefterache, *Drept penal. Partea generală. Culegere de probleme din practica judiciară pentru uzul studenților*, ed. a VII-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 369.

³⁰ N. Giurgiu, *Răspunderea și sancțiunile de drept penal*, Ed. Neuron, Focșani, 1995, p. 111.

art. 111 Codul penal actual}. Opinăm în sensul că legiuitorul a mărit sfera de aplicare a conținutului acestei sancțiuni, aceasta referindu-se în plus și la meseria de care s-a folosit condamnatul pentru săvârșirea infracțiunii. În acest sens, considerăm că interzicerea exercitării ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii are rol atât de măsură de siguranță, cât și de pedeapsă accesorie sau complementară.

Pedeapsa complementară analizată poate să fie însoțită de măsura de siguranță a interzicerii unei funcții sau profesii, aplicarea concomitentă a acestor două sancțiuni de drept penal fiind posibilă, fiindcă temeiul lor juridic este diferit, iar incidența lor cumulativă poate fi necesară.

Pentru interzicerea dreptului de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii, comunicarea se face persoanei juridice în cadrul căreia persoana exercită respectiva funcție, profesie, meserie sau activitate, precum și, dacă este cazul, persoanei juridice care asigură organizarea și coordonarea exercitării profesiei sau activității respective ori autorității care a investit-o cu exercitarea unui serviciu de interes public.

Interzicerea exercitării dreptului de a deține, purta și folosi orice categorie de arme (art. 66 lit. h) Cod penal) este instituită pentru prima dată în legislația penală română și poate fi dispusă, în general, față de condamnații care au săvârșit infracțiuni folosind arme indiferent dacă au avut sau nu autorizație pentru a deține astfel de arme sau față de alți condamnați periculoși pentru care instanța apreciază că deținerea unei arme ar putea favoriza comiterea de noi infracțiuni.

„În noul Cod penal, interzicerea exercitării acestui drept poate îmbrăca și forma unei *obligații* impuse pe perioada de supraveghere a persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, dar și ca o *obligație* care trebuie respectată de condamnatul care a beneficiat de liberarea condiționată, în acest din urmă caz dacă obligația nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi”³¹. Până acum interdicția funcționa ca o măsură administrativă ce consta în retragerea permisului de portarmă ce se aplica urmare a condamnării.

Prin interzicerea exercitării dreptului de a deține, purta și folosi orice categorie de arme, se interzice exercitarea posesiei asupra armelor, deținute în baza Legii nr. 295/2004³² privind regimul armelor și munițiilor.

Această interzicere se referă numai la persoanele care până la data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare au deținut legal arme astfel cum ele sunt enumerate și stabilite în condițiile legii speciale.

Totodată, pe perioada cât persoana este cercetată sau judecată penal, poliția trebuie să întreprindă măsuri de suspendare a dreptului de deținere a armei și munițiilor, urmând ca în situația în care persoana fizică este condamnată la o pedeapsă privativă de libertate mai mare de 1 an, pentru infracțiuni comise cu intenție să i se

³¹ C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 58.

³² Publicată în M. Of., Partea I nr. 583 din 30/06/2004, cu ultima republicare în M. Of., Partea I nr. 425 din 10/06/2014.

anuleze permisul de portarmă conform dispoziției date de instanța de judecată {art. 28 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 295/2004}. După caz, poliția va lua măsura suspendării dreptului de port și folosire a armelor letale, arma și munițiile urmând a fi retrase de către organul de poliție sau depuse la un armurier autorizat, cu excepția situației în care acesta se ridică de către organele de poliție.

În opinia noastră, pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a deține, purta și folosi orice categorie de arme poate fi aplicată doar în situația în care s-a stabilit o legătură de cauzalitate între infracțiunea săvârșită și modul de săvârșire a acesteia, respectiv prin folosirea armelor în vederea săvârșirii infracțiunii, nu în orice situație care impune aplicarea de către instanță a unei pedepse complementare³³.

Pentru interzicerea dreptului de a deține, purta și folosi orice categorie de arme, comunicarea se face inspectoratului județean de poliție în a cărui circumscripție își are domiciliul, precum și, dacă este cazul, celui în care își are locuința condamnatul.

În acest sens, instanța desemnată cu executarea hotărârii trebuie să comunice și Inspectoratului General al Poliției Române extrasul de pe hotărârea de condamnare în vederea anulării în mod automat a permisului de portarmă sau a actului prin care condamnatul deținea armamentul în mod legal și a radierii acestuia din Registrul Național al Armelor {art. 1 alin. (3) din nr. 130 din 24 februarie 2005 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 295/2004 privind regimul armelor și al munițiilor³⁴}.

Interzicerea exercitării dreptului de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanța de judecată (art. 66 lit. i) Cod penal) este o categorie nou-introdusă în Codul penal; ea se regăsește în noul Cod penal și sub alte forme: ca *obligație* impusă pe perioada de supraveghere a persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei {art. 85 alin. 2) lit. g) Cod penal} ori ca *obligație* ce trebuie respectată de condamnatul ce a beneficiat de liberarea condiționată {art. 101 alin. (2) lit. f) Cod penal}, în acest din urmă caz dacă obligația nu a fost prevăzută în cadrul pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi”.

Până la introducerea în noul Cod penal a acestei pedepse complementare, interzicerea exercitării dreptului de a conduce un vehicul sau anumite vehicule era prevăzută ca obligație a condamnatului pe durata termenului de încercare în cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere³⁵ sau în cazul amânării executării pedepsei.

Analizând conținutul acestei pedepse complementare, Convenția europeană cu privire la efectele internaționale ale interzicerii exercitării dreptului de a conduce un vehicul cu motor de la Bruxelles din 3 iunie 1976 ratificată de România prin Legea nr. 126 din 9 iulie 1997³⁶ prevede în art. 1 lit. a) faptul că „interzicerea dreptului de a conduce” desemnează orice măsură definitivă care are ca scop restrângerea dreptului

³³ Trib. Hunedoara, S. pen., dec. nr. 331/2014 din data 23.07.2014, nepublicată.

³⁴ Publicată în M. Of., Partea I nr. 241 din 23/03/2005.

³⁵ Jud. Filiași, s. pen., dec. pen. nr. 60 din 22.04.2011, nepublicată.

³⁶ Publicat în M. Of., Partea I nr. 152 din 14/07/1997.

de a conduce a conducătorului care a comis o infracțiune rutieră. Această măsură poate consta atât într-o pedeapsă principală sau accesorie, cât și într-o măsură de siguranță și poate fi luată atât de o autoritate judiciară, cât și de o autoritate administrativă.

Ținând cont de faptul că în Codul penal român este reglementată ca pedeapsă complementară interzicerea exercitării dreptului de a conduce vehicule, iar în legislația rutieră se folosește noțiunea de suspendare a exercitării dreptului de a conduce vehicule, considerăm că trebuie făcută o diferențiere între cele două noțiuni.

La o primă analiză, interzicerea și suspendarea dreptului de a conduce anumite vehicule par să aibă același conținut, dat fiind faptul că efectele celor două prohibiții sunt similare, presupunând lipsirea de dreptul de a conduce anumite vehicule.

Din punctul de vedere al duratei interzicerii exercitării acestui drept, dar și din modul de exprimare al legiuitorului (anumite categorii de vehicule) considerăm că, instanța, prin hotărârea de condamnare, are posibilitatea de a interzice conducerea doar a unor categorii de vehicule, expres menționate și nu a tuturor categoriilor, așa cum operează măsura suspendării dreptului de a conduce vehicule. În acest fel, în situația aplicării acestei pedepse complementare pe o perioadă cuprinsă între 1 și 5 ani, instanța este obligată să individualizeze categoriile de vehicule interzise.

Considerăm că între infracțiunea săvârșită și pedeapsa complementară aplicată trebuie să existe o legătură de cauzalitate astfel încât lăsarea pe mai departe a condamnatului de a conduce asemenea vehicule creează o potențială stare de pericol.

Art. 29 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal prevede că, pentru interzicerea dreptului de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță, comunicarea se face inspectoratului județean de poliție în a cărui circumscripție își are domiciliul, precum și, dacă este cazul, celui în care își are locuința condamnatul.

Inspectoratului județean de poliție va înregistra mențiunile privind interzicerea exercițiului dreptului de a conduce anumite categorii de vehicule, specificând care sunt autovehiculele asupra cărora acționează această interzicere, potrivit hotărârii de condamnare, pentru a putea fi luate măsurile necesare în vederea supravegherii executării pedepsei.

Interzicerea exercitării dreptului de a părăsi teritoriul României (art. 66 lit. j) Cod penal) reprezintă interzicerea dreptului de liberă circulație a cetățenilor în afara țării. „Dreptul de a călători, de a emigra, și de a reveni în țară sunt reglementate prin legi interne și norme europene”³⁷.

Vechea legislație penală³⁸ reglementa la art. 145¹ C. proc. pen. „obligarea de a nu părăsi țara” ca fiind îndatorirea impusă învinutului sau inculpatului de procuror sau de judecător, în cursul urmăririi penale, ori de instanța de judecată, în cursul judecății, de a nu părăsi țara fără încuviințarea organului care a dispus această măsură.

³⁷ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 433.

³⁸ Codul de Procedură Penală al României de la 1968, cu modificările și completările ulterioare.

Deși noua pedeapsă complementară seamănă din punct de vedere terminologic cu obligația de a nu părăsi țara, cele două măsuri diferă ca și conținut.

Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării dreptului de a părăsi teritoriul României îi vizează în principal pe condamnații cetățeni români atât pentru infracțiunile comise în afara teritoriului țării, cât și pe teritoriul României. Deși legea nu face nicio distincție, considerăm că această pedeapsă complementară nu poate fi aplicată cetățenilor străini sau apatrizilor, aceasta vizând doar cetățenii români și numai dacă se justifică prin comiterea unor infracțiuni în străinătate³⁹.

„În noul Cod penal aceasta se regăsește și sub alte forme: ca *obligație* de a cere acordul instanței pentru părăsirea teritoriului, *obligație* care poate fi impusă pe perioada de supraveghere sau a termenului de supraveghere a persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, respectiv persoanei condamnate cu suspendarea exercitării pedepsei sub supraveghere și ca *obligație* ce trebuie respectată de condamnatul care a beneficiat de liberare condiționată, în acest din urmă caz, dacă obligația nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi”⁴⁰.

Codul penal are rol de lege specială, deoarece dispune interzicerea exercitării acestui drept ca pedeapsă complementară, în cazul apariției unor situații de natură să o justifice în raport cu necesitatea asigurării apărării țării sau a securității naționale⁴¹.

Interzicerea exercitării dreptului de a părăsi teritoriul României ca pedeapsă complementară trebuie să țină seama de reglementarea legală și de regulile impuse de Tratatul de aderare la Uniunea Europeană⁴².

Interzicerea exercitării dreptului de liberă circulație a cetățenilor români pe teritoriul țării și pe cale de consecință, interzicerea exercitării drepturilor ce formează conținutul acestui drept constituțional, respectiv interzicerea libertății de mișcare, a libertății de stabilire în țară sau în afara acesteia, se poate aplica într-o societate democratică doar în situația în care este o măsură necesară protejării interesului general și nu încalcă dispozițiile art. 53 din Constituție.

În cazul dispunerii acestei pedepse complementare, judecătorul delegat cu executarea trimite o copie de pe dispozitivul hotărârii Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, Direcției Generale de Pașapoarte, pentru ca cetățeanul român să poată fi oprit în situația în care dorește să părăsească țara și Inspectoratului General pentru Imigrări, în situația cetățenilor străini.

³⁹ V. Pașca, *Curs de drept penal. Partea generală*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 436.

⁴⁰ C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 58.

⁴¹ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 433.

⁴² Tratat dintre Reg. Belgiei, R. Cehă, Regatul Danemarcei, R. Federală Germania, R. Estonia, R. Elenă, Reg. Spaniei, R. Franceză, Irlanda, R. Italiană, R. Cipru, R. Letonia, R. Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, R. Ungară, R. Malta, Regatul Țărilor de Jos, R. Austria, R. Polonă, R. Portugheză, R. Slovenia, R. Slovacă, R. Finlanda, Reg. Suediei, Reg. Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale U.E.) și R. Bulgaria și România privind aderarea R. Bulgaria și a României la U.E., publicat în M. Of., Partea I nr. 465 din 01/06/2005.

Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public (art. 66 lit. k) Cod penal) este nou introdusă, fiind inspirată de măsura de siguranță a interzicerii de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie, o meserie sau o ocupație ce era reglementată de art. 112 Cod penal și menținută în art. 108 din noul Cod penal.

Această interzicere conduce la oprirea condamnatului de a candida la alegerile din cadrul acelei persoane juridice de drept public pe o perioadă determinată, de la 1 la 5 ani, sau retragerea condamnatului din funcția de conducere pe care acesta o ocupa în cadrul unei persoane juridice de drept public, pe o perioadă de la 1 la 5 ani.

„Această pedeapsă complementară nouă reprezintă, ca și alte categorii de pedepse complementare ale interzicerii exercitării unor drepturi, o sancțiune suplimentară pentru condamnații care au săvârșit infracțiuni care îi fac nedemni de a conduce unități unde au în administrare bani publici sau printre atribuții luarea unor decizii care pot influența societatea sau comunitatea într-un anumit sector de activitate”⁴³.

Considerăm că pedeapsa complementară nou introdusă are un conținut mai restrâns decât măsura de siguranță a „interzicerii ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii”, vizând doar acea categorie de deținuți care au săvârșit infracțiuni care îi fac nedemni de a conduce unități publice unde au în administrare bani publici sau printre atribuții luarea unor decizii care pot influența societatea sau comunitatea.

Această pedeapsă complementară poate fi aplicată de către instanța de judecată chiar dacă nu există o legătură între infracțiunea săvârșită și dreptul ce formează obiectul pedepsei, adică pedeapsa poate fi aplicată atât în cazul unor infracțiuni care aduc atingere relațiilor sociale privind activitățile în cadrul persoanelor juridice de drept public, cât și în cazul altor infracțiuni, și instanța constată a fi devenit nedemn condamnatul de funcția de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public.

Prin interzicerea exercitării acestui drept, se urmărește îndepărtarea condamnatului pe timp limitat, după executarea pedepsei închisorii, din viața publică sub forma ocupării unei funcții de conducere în cadrul persoanelor juridice de drept public⁴⁴, funcție ce implică o putere decizională, această pedeapsă complementară având un puternic caracter represiv, moralizator, transpunând în legislația penală dispozițiile art. 57 din Constituția României, care prevăd că cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți.

Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică se aplică de către instanța de judecată cumulativ cu interzicerea exercitării dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, conform art. 66 alin. (2) Cod penal.

⁴³ C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 59.

⁴⁴ Trib. Arad, S. pen., prin dec. nr. 747/2014 din data 02.10.2014, nepublicată.

Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal prevede în cadrul art. 29 alin. (1) lit. k) că, pentru interzicerea dreptului de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public, comunicarea se face Inspectoratului General al Poliției Române.

Interzicerea exercitării dreptului de a se afla în anumite localități stabilite de instanță (art. 66 lit. l) Cod penal) constă în interzicerea condamnatului de a se afla o anumită perioadă de timp în localitatea sau localitățile stabilite prin hotărârea de condamnare⁴⁵. Această pedeapsă se aplică față de infractorul care a comis infracțiuni în anumite localități, față de anumite părți vătămate, iar lăsarea sa în libertate, fără control ori supraveghere ar fi o premisă pentru comiterea de noi fapte, pe o perioadă determinată de timp, respectiv pe o perioadă cuprinsă între 1 și 5 ani.

Săvârșirea unor infracțiuni ce denotă un pericol public sporit precum furtul, tâlhăria, ultrajul contra bunelor moravuri, prostituția, violul constituie o condiție pentru ca instanța să aprecieze că prezența infractorului în localitățile unde a comis infracțiuni constituie un pericol grav pentru societate⁴⁶. Această stare de pericol nu poate să fie însă prezumată, ea trebuind să rezulte din modul de săvârșire a infracțiunii.

Localitatea ce urmează a fi interzisă condamnatului de către instanța de judecată are legătură fie cu faptul că partea vătămată sau rudele acesteia domiciliază acolo, fie că inculpatul este favorizat în săvârșirea unor infracțiuni (prin mediul infracțional din care face față, a mijloacelor folosite, notorietatea sa ca persoană ce a comis fapte care au deranjat ambianța comunități etc.).

Considerăm că existența stării de pericol decurgând din prezența condamnatului într-o anumită localitate urmează să fie apreciată de la caz la caz, instanța de judecată urmând să stabilească, totodată, gradul de pericolozitate și deci necesitatea aplicării pedepsei complementare a exercițiului dreptului de a se afla în localitatea sau localitățile respective, precum și durata acestei pedepse în limitele prevăzute de lege.

„Interdicția de a se afla într-o anumită localitate este dată de faptul că prezența acolo este intolerabilă pentru comunitate. Interdicția poate avea legătură directă cu victima sau victimele, rudele acestora ori familiile acestora cu care sunt în dușmănie, în conflict vechi, în relații tensionate de dorința de răzbunare, ori care au un ecou deosebit de negativ și oprobiu în colectivitate. Este cunoscut că unii infractori profită de cunoașterea caracteristicilor unor localități, a configurației străzilor, clădirilor, a locurilor aglomerate și puțin supravegheate, unde pot săvârși infracțiuni ca furturi din buzunare, furturi de autoturisme, contrabandă cu diferite produse (localități de frontieră)”⁴⁷.

⁴⁵ T. S., s. pen., dec. pen. nr. 1249/1986, în P.J.P., vol. II, p. 150, comentariu de G. Antoniu; T. S., s. pen., dec. pen. nr. 2238/1977, în R. D., p. 212.

⁴⁶ I.C.C.J., s. pen., dec. pen. nr. 4723/2005, www.scj.ro; Trib. Mureș, s. pen., dec. pen. nr. 154/1977, în Repertoriu 1976-1980, p. 213; Trib. Constanța, s. pen., dec. pen. nr. 1263/1978, în Repertoriu 1976-1980, p. 213.

⁴⁷ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 435.

Spre deosebire de măsura de siguranță a interzicerii dreptului de a se afla în anumite localități stabilite de instanță, care putea fi întreruptă, amânată în anumite cazuri excepționale sau chiar revocată la cerere sau din oficiu când se aprecia că a încetat starea de pericol ce a determinat luarea acestei măsuri, pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a se afla în anumite localități are un caracter continuu, datorită pericolului social concret al infracțiunii săvârșite, neexistând vreo posibilitate de amânare, întrerupere, revocare a măsurii.

Prin aplicarea acestei pedepse complementare se aduce o restrângere dreptului constituțional la liberă circulație, reglementat de art. 25 din Constituție. Instanța trebuie să individualizeze localitatea sau localitățile unde condamnatul nu are dreptul de a se afla după executarea sau considerarea ca executată a pedepsei principale, pentru a înlătura orice interpretare de natură a afecta corecta executare a acestei pedepse, eroare care ar putea lipsi de eficiență sancțiunea⁴⁸.

Această pedeapsă complementară nu poate fi dispusă în sensul interzicerii condamnatului de a reveni la localitatea unde își are domiciliul sau locuiește familia sa, aceste locații fiind încadrate în conținutul altei pedepse complementare.

Instanța, prin trimiterea unei copii de pe dispozitiv, comunică măsura inspectoratelor județene de poliție în a căror circumscripție se află localitățile vizate de interdicție și Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date.

Considerăm că orice persoană interesată, inclusiv partea vătămată poate sesiza judecătorul delegat cu executarea privind nerespectarea pedepsei complementare a interzicerii exercițiului dreptului de a se afla în anumite localități.

Interzicerea exercitării dreptului de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță (art. 66 lit. m) Cod penal) nu se regăsea în Codul penal anterior și are drept scop să confere un plus de severitate prin împiedicarea temporară a condamnaților de a fi prezenți în locurile unde se desfășoară evenimentele respective (meciuri de fotbal, concerte, mitinguri electorale etc.). Sancțiunea analizată poate avea în noul Cod penal și caracterul unei *obligații* impuse în perioada de supraveghere a persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei {art. 85 alin. 1) lit. f) Cod penal}, dar și a unei *obligații* ce trebuie respectată de condamnatul care a beneficiat de liberarea condiționată {art. 101 alin.1 lit. d) Cod penal} , în acest din urmă caz dacă obligația nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi⁴⁹.

„Aparența la anumite grupuri culturale ori subculturale, ori cu anumite activități colective cum ar fi manifestările sportive, meciurile de fotbal, ori adunările publice prilejuite de sărbători naționale, religioase, comemorări de evenimente în anumite locuri (piețe, în apropierea monumentelor, în cimitire etc.) creează pentru persoanele «certate cu ordinea publică» prilejul de a-și manifesta pornirile și teribilismul, profitând de anonimatul oferit de mulțime, de aglomerație sau de manifestările de bucurie,

⁴⁸ Jud. Orăștie, Secția Civil și penal, hot. nr. 64/2014 din data 25.09.2014, nepublicată.

⁴⁹ C. Mitrahe comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 59.

nervozitate, de protestul sau încurajările grupului cu aceleași preocupări. Interzicerea exercitării dreptului de a se afla în anumite locuri concrete cum sunt stadioanele sau sălile de sport, concursurile de mașini, hipodrom, ori alte adunări publice cum sunt manifestările de protest, sunt de natură a elimina riscul comiterii unor noi fapte penale, contravenționale, sau care deranjează comunitatea, avându-se în vedere conduita anterioară sau profilul psihologic al persoanei căreia i se aplică o asemenea pedeapsă. Manifestările sportive dintre echipe cunoscute cu rivalități privind palmaresul sunt exploatate de persoanele tulburente pentru a-și arăta *atașamentul radical* pentru valorile echipei sau ale susținătorilor. Restricția privind accesul la anumite manifestări sportive este infracțiune distinctă⁵⁰.

Instanța de judecată trebuie să se pronunțe în mod concret cu privire la conținutul acestei pedepse complementare, astfel încât condamnatul să aibă cunoștință despre locurile, manifestările sportive, culturale ori adunările publice care îi sunt interzise pentru a le frecventa. Concretizarea și individualizarea acestei pedepse complementare vine să pună în siguranță victima sau alte persoane, liniștea și siguranța unor manifestări sportive, culturale ori a altor adunări publice, precum și pentru siguranța și ordinea publică.

În literatura juridică se consideră că această interzicere pare exagerată și greu de realizat, presupunând ca instanța să cunoască de fiecare dată manifestările sportive periculoase ori manifestările culturale periculoase pentru a putea interzice participarea la aceste manifestări⁵¹.

Pentru interzicerea dreptului de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță, comunicarea se face inspectoratului județean de poliție în a cărui circumscripție își are domiciliul, precum și, dacă este cazul, celui în care își are locuința condamnatul și, pentru cazurile în care s-a dispus interdicția pentru locuri, manifestări sau adunări în afara acestei circumscripții, Inspectoratului General al Poliției Române.

Considerăm că orice persoană interesată, inclusiv partea vătămată poate sesiza judecătorul delegat cu executarea privind nerespectarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării dreptului de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice.

Interzicerii exercitării dreptului de a comunica cu victima sau cu membrii de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea (art. 66 lit. n) Cod penal) este menită să protejeze victima infracțiunii și familia acesteia de o eventuală răzbunare sau reproș al condamnatului. Sancțiunea are, de asemenea, rolul de a împiedica cel puțin pentru o perioadă de timp regrouparea foștilor participanți la săvârșirea infracțiunii sau evitarea unor reacții adverse între foștii participanți sau

⁵⁰ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 436;

⁵¹ V. Păvăleanu, *Drept penal general conform noului Cod penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 375.

evitarea contactului cu alte persoane care au avut mai mult sau mai puțin legătură cu infracțiunea săvârșită sau care au participat la procesul penal (de exemplu, participanții care au colaborat cu autoritățile, judecători, procurori, avocați, martori sau alte persoane care într-un fel sau altul au participat la procesul penal). Această categorie de pedeapsă poate avea în noul Cod penal atât caracterul unei *obligații* impuse pe perioada de supraveghere a persoanei față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei {art. 85 alin. 2) lit. e) Cod penal}, cât și a unei *obligații* ce trebuie respectată de condamnatul care a beneficiat de liberare condiționată {art. 101 alin. 2) lit. e) Cod penal}, în acest din urmă caz dacă obligația nu a fost aplicată în cadrul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi⁵².

Noul Cod penal dă un conținut mult mai larg noțiunii de „membru de familie” decât Codul penal anterior, pentru a înlătura paralelismul de reglementare care opera în trecut între noțiunea de „rude apropiate” și cea de „membru de familie”. Din aceste considerente, înțelesul noțiunii de „membru de familie” în actuala reglementare absoarbe integral în conținutul său noțiunea de „rude apropiate”, dar cuprinde în egală măsură și persoanele care au stabilit relații asemănătoare celor dintre soți sau dintre părinți și copii, cu condiția conviețuirii. Astfel, prevederile art. 177 Cod penal sunt armonizate cu prevederile Legii 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie⁵³, dar și cu celelalte reglementări ale codurilor penale europene.

În ceea ce privește interzicerea exercitării dreptului condamnatului de a lua legătura prin orice mod „cu persoanele cu care a comis infracțiunea”, considerăm că este absolut necesar ca instanța să individualizeze persoanele respective, astfel încât condamnatul să știe precis cu ce persoane nu trebuie să comunice ori la ce distanță nu trebuie să se apropie de victimă sau de alte persoane, acest lucru fiind absolut necesar în vederea asigurării buneii respectări a pedepsei complementare⁵⁴. Concretizarea și individualizarea acestei pedepse complementare vine să pună în siguranță victima sau alte persoane, precum și liniștea și siguranța societății.

În legătură cu interzicerea exercitării dreptului condamnatului de a lua legătura și de a se apropia de „alte persoane”, acestea trebuie în mod explicit individualizate de către instanță, împreună cu arătarea motivelor pentru care instanța a aplicat o astfel de interdicție condamnatului în privința lor⁵⁵. În această categorie pot intra persoane din anturajul condamnatului, alte persoane care au participat într-un fel sau altul la comiterea infracțiunii, dar a căror răspundere penală nu poate fi atrasă etc.

Conform art. 66 alin. (5) Cod penal, în situația în care s-a făcut aplicarea pedepsei complementare prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. n) Cod penal, instanța individualizează în concret conținutul acestei pedepse, ținând seama de împrejurările cauzei.

⁵² C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 60.

⁵³ Publicată în M. Of., Partea I nr. 367 din 29/05/2003, cu ultima republicare în M. Of., Partea I nr. 205 din 24/03/2014.

⁵⁴ Jud. Sector 1 București, hot. nr. 632/2014 din 05.09.2014, nepublicată.

⁵⁵ Trib. Iași, S. pen., hot. nr. 129/2014 din data 04.03.2014, nepublicată.

Pentru interzicerea dreptului de a comunica cu victima ori cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele care au comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se apropia de acestea, comunicarea se face persoanelor cu care condamnatul nu are dreptul să intre în legătură ori de care nu are dreptul să se apropie, inspectoratului județean de poliție în a cărui circumscripție își are domiciliul, precum și, dacă este cazul, celui în care își are locuința condamnatul și, pentru cazurile în care victima sau persoanele stabilite de instanță nu domiciliază în aceeași circumscripție, inspectoratelor județene de poliție de la domiciliul acestora (art. 29 alin. 1 lit. n) din Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal).

În acest fel, orice persoană interesată, în special partea vătămată sau persoanele cu care condamnatul nu are dreptul să intre în legătură ori de care nu are dreptul să se apropie, poate sesiza judecătorul delegat cu executarea privind nerespectarea pedepsei complementare prevăzute de art. 66 alin. (1) lit. n) Cod penal și respectiv, săvârșirea infracțiunii de neexecutare a sancțiunilor penale, prevăzute și pedepsite de art. 288 Cod penal.

Inspirată din legislația spaniolă, **interzicerea exercitării dreptului de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condiții stabilite de instanța de judecată** (art. 66 lit. o) Cod penal) are rolul de protejare a victimei de eventualele reacții adverse ale condamnatului, împiedicându-l pe acesta să recurgă la manifestări necugetate. Interzicerea mai are rolul ca măcar temporar, până se mai atenuază eventuala dorință de răzbunare a condamnatului, acesta să nu se afle în niciun fel de spațiu unde victima își desfășoară viața de zi cu zi.

Aplicarea acestei pedepse complementare presupune o formă gravă de săvârșire a infracțiunii, legiuitorul optând pentru aplicarea unei asemenea pedepse în scopul creșterii siguranței victimei sau a altor persoane.

În privința fostei măsuri de siguranță a interzicerii de a reveni la locuința familiei pe o perioadă determinată (reglementată de art. 112 alin. (1) lit. g) din vechiul Cod penal), regăsită acum în cadrul pedepselor complementare, nu se precizează în componența căreia dintre pedepsele complementare se regăsește aceasta, având în vedere faptul că legiuitorul Codului penal actual nu a preluat-o *ad litteram*. Opinăm în sensul că fosta măsură de siguranță se regăsește în conținutul art. 66 alin. (1) lit. o) Cod penal, respectiv în cadrul interzicerii dreptului de se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condiții stabilite de instanța de judecată.

Legiuitorul a lărgit în acest mod considerabil sfera de aplicare a pedepsei complementare, incluzând în sintagma „alte locuri anume stabilite de instanță” și propria locuință a condamnatului. În acest sens, în situația în care magistratul consideră necesar, i se poate aplica condamnatului, în funcție de fapta săvârșită, de pericolozitatea pe care acesta o reprezintă, și pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a reveni la locuința familiei pe o perioadă determinată.

Din conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării dreptului de a se apropia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale reiese necesitatea de a proteja anumiți membri ai societății, respectiv membrii de familie sau persoane cu care condamnatul conviețuiește, pe o perioadă îndelungată de timp. Argumentul constă în aceea că membrii de familie, rudele apropiate sau persoanele cu care condamnatul conviețuiește sunt cele mai vulnerabile, având în vedere faptul că relația dintre ele și condamnat se bazează în primul rând pe încredere.

În situația în care instanța de judecată consideră necesară aplicarea acestei pedepse complementare, magistratul trebuie să individualizeze în concret conținutul acestei pedepse (art. 66 alin. (5) Cod penal)⁵⁶, astfel încât condamnatul să aibă cunoștință despre toate locurile care îi sunt interzise a le frecventa. În acest mod instanța trebuie să precizeze în hotărârea de condamnare unde este situată locuința victimei, care este locul de muncă sau școala pe care trebuie să le evite, dacă aceste locuri sunt în aceeași localitate cu cea în care domiciliază condamnatul sau într-o altă localitate, care sunt „alte locuri” interzis a fi frecventate, precum: biserica pe care o frecventează victima, cinematograful, cercurile educative practicate de victima etc.

Comunicarea se face victimei, inspectoratului județean de poliție în a cărui circumscripție își are domiciliul, precum și, dacă este cazul, celui în care își are locuința condamnatul și inspectoratelor județene de poliție în a căror circumscripție se află locurile vizate de interdicție {art. 29 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 253/2013}.

Referitor la **aplicarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi**, aceasta este obligatorie când legea penală prevede această pedeapsă pentru infracțiunea săvârșită și facultativă în rest (art. 67 alin. (2) Cod penal). Astfel, spre exemplu, în cazul unor infracțiuni cum sunt cele prevăzute la art. 188 (omorul⁵⁷), art. 189 (omorul calificat), art. 210 (trafic de persoane), art. 220 (act sexual cu un minor) etc., se prevede pe lângă pedeapsa principală și „interzicerea exercitării unor drepturi”. În aceste situații, interzicerea exercitării drepturilor se va aplica obligatoriu de către instanța de judecată, fără ca aceasta să mai aibă facultatea de a decide asupra necesității aplicării pedepsei complementare, deoarece necesitatea decurge din lege. Soluțiile contrare pronunțate de către instanțele de judecată au fost considerate nelegale⁵⁸.

În situațiile în care textul de lege nu prevede în mod expres această aplicare, instanța de judecată are posibilitatea să aplice interdicția exercitării drepturilor în raport de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului. Instanța are deci obligația să examineze, în fiecare pricină, după ce a verificat condițiile impuse de lege, dacă este sau nu cazul să fie aplicată pedeapsa interzicerii unor drepturi, adică dacă aplicarea acesteia este necesară, creând astfel o proporționalizare a pedepsei nu

⁵⁶ Jud. Gura Humorului, hot. nr. 183/2014 din data 30.05.2014, nepublicată.

⁵⁷ I.C.C.J., S. Pen., dec. pen. nr. 4526 din 14 decembrie 2010, nepublicată.

⁵⁸ C.A.Iași, S. pen., dec. pen. nr. 21/2004, publicată în *Buletinul Jurisprudenței. Culegere de practică judiciară pe anul 2004*, Ed. Lumina Lex, București, 2006, p. 63.

numai sub aspect cantitativ (al cuantumului), ci și sub aspect calitativ (al conținutului pedepsei). În situația în care instanța de judecată nu individualizează în concret sancțiunea aplicată, aceasta nu poate fi acoperită de către instanța de control judiciar prin agravarea situației condamnatului în propria cale de atac, pedeapsa aplicată în aceste condiții de către instanța inferioară în grad trebuind înlăturată, pentru a se respecta principiul neagrării situației în propria cale de atac (*non reformation in peius*)⁵⁹.

Degradarea militară (art. 69 Cod penal) este o pedeapsă complementară ce constă în pierderea gradului militar și a dreptului de a purta uniformă de către militarii activi, în rezervă sau retragere, condamnați pentru săvârșirea unei infracțiuni pedepsite cu o pedeapsă privativă de libertate conform prevederilor legale.

Degradarea militară nu se aplică în cazul în care instanța de judecată a dispus condamnarea la pedeapsa amenzii, ci doar în cazul pedepselor cu detențiune pe viață sau închisoare. Aplicarea acestei pedepse complementare în cazul detențiunii pe viață este o excepție de la regulă, deoarece pedepsele complementare se aplică în cazul pedepselor cu închisoare sau amendă.

Această pedeapsă, chiar dacă este aplicabilă începând de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, are un caracter privativ absolut, luându-se pe o durată nedeterminată.

Din punctul de vedere al naturii și conținutului, degradarea militară este o pedeapsă absolut determinată în sensul că legea prevede expres obiectul asupra căruia se realizează constrângerea juridică. Textul art. 69 alin. (1) Codul penal indică precis care drepturi sunt pierdute, dând astfel o limitare a obiectului acestei pedepse. Având ca obiect privarea unor drepturi civice specifice, această pedeapsă se poate aplica numai persoanelor care dețin exercițiul acestor drepturi în momentul condamnării⁶⁰, și anume militari în activitate, în rezervă⁶¹ sau în retragere. Prin stabilirea explicită a drepturilor pierdute ca urmare a degradării militare, se determină și sfera infractorilor cărora aceasta le devine aplicabilă, adică acele care au în mod obișnuit dreptul să poarte grad și uniformă militară.

În ceea ce îi privește pe militarii rezerviști, apreciem că această pedeapsă complementară poate afecta uneori doar pierderea gradului militar, pierderea dreptului de a purta uniformă putând fi sau nu acordată prin Ordinul de trecere în rezervă. În acest sens, apreciem că în situația în care nu este conferit prin Ordinul de trecere în rezervă dreptul de a purta uniformă, aplicarea pedepsei complementare a degradării militare va consta doar în pierderea gradului militar.

Pierderea dreptului de a purta uniformă se referă doar la militarii în retragere sau în rezervă cărora li s-a conferit acest drept ca o recunoaștere a meritelor personale pe

⁵⁹ C.A.București, s. I-a penală, dec. pen. nr. 50/A din 6 februarie 2007, citată în C.A.București, *Culegere de practică judiciară în materie penală pentru anul 2007*, Ed. Wolters Kluwer România, București, 2007, p. 71-74.

⁶⁰ C.A.București, dec. pen. nr. 55/2000, nepublicată.

⁶¹ I.C.C.J., sen. pen. nr. 250/03.04.2007, pronunțată în dosarul nr. 18367/1/2004, rămasă definitivă prin dec. pen. nr. 558/15.10.2008, pronunțată de I.C.C.J., Completul de 9 judecători, nepublicată.

timpul activității. Dacă această calitate s-a pierdut pe timpul activității, prin schimbarea statutului cadrelor poliției sau penitenciarelor nu se mai poate aplica această pedeapsă complementară decât pentru perioadele de rezervă sau retragere.

De asemenea, dreptul de a purta numai uniforma militară a armeei din care a făcut parte militarul se referă la folosirea acesteia la ceremonii speciale și în timpul sărbătorilor naționale, purtarea în alte condiții fiind nepermisă.

Pierderea gradului militar însumează și unele efecte materiale cu privire la valoarea financiară a acestuia, care era în plată la data pierderii dreptului, drept ce se conferă celui care îl are pe toată durata vieții. Valoarea financiară constă atât în salariul/pensia de care militarul beneficiază, dar și de alte venituri suplimentare conferite prin gradul militar. Codul penal nu conține nicio mențiune despre pierderea dreptului de pensie, această problemă fiind rezolvată de reglementările privind pensia, unde se prevede că dreptul la pensie îl pierde cel ce a fost condamnat la degradarea militară.

În situația în care intervine o hotărâre penală definitivă prin care s-a pronunțat achitarea sau prin care nu se mai aplică pedeapsa complementară a degradării militare cei în cauză sunt reluați în evidența militară, cu gradul avut. Legea nu prevede obligativitatea reintegrării fostului militar în activitate, cu gradul pe care acesta l-a deținut anterior, considerând că acest lucru îl face pe fostul condamnat doar propozabil ocupării funcției și reintroducerii în activitate. Avem în vedere și dispozițiile art. 169 alin. 2 Cod penal care prevede că „reabilitarea nu are ca urmare obligația de reintegrare în funcția din care condamnatul a fost scos în urma condamnării ori de redare a gradului militar pierdut”.

În privința pensiei/salariului avute anterior de către militar, legea nu prevede plata retroactivă a acestora, ci doar posibilitatea fostului condamnat de a cere prin instanță judecătorească reparații morale și materiale pentru prejudiciile ce li s-au adus și deci, reparații care să acopere totalitatea beneficiilor bănești de care acesta ar fi beneficiat dacă nu i s-ar fi aplicat pedeapsa complementară a degradării militare. În acest sens, considerăm că sunt aplicabile dispozițiile art. 538 - 541 Cod procedură penală, potrivit cărora persoana care a fost condamnată definitiv, indiferent dacă pedeapsa aplicată sau măsura educativă privativă de libertate a fost sau nu pusă în executare, are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite în cazul în care, în urma rejudecării cauzei, după anularea sau desființarea hotărârii de condamnare pentru un fapt nou sau recent descoperit care dovedește că s-a produs o eroare judiciară, s-a pronunțat o hotărâre definitivă de achitare.

Subscriem opiniilor potrivit cărora pedeapsa complementară a degradării militare are un caracter definitiv și perpetuu, prin efectul reabilitării, condamnatul la această pedeapsă redobândind, doar la nivel teoretic, dreptul de a accede la calitatea de militar prin parcurgerea treptelor cerute de lege. În acest sens, considerăm că după reabilitare condamnatul devine doar propozabil la a accede la calitatea de militar. Efectul perpetuu al degradării militare poate fi reținut și în ceea ce privește pierderea dreptului la pensie militară, care subzistă pe întreaga perioadă a vieții, dacă nu intervine anularea acestei pedepse printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă.

Degradarea militară are caracter obligatoriu sau facultativ în raport de natura, durata și forma vinovăției pedepsei principale aplicate de către instanța de judecată. În conformitate cu art. 69 alin. (2) Cod penal, degradarea militară se aplică obligatoriu în cazul în care această pedeapsă complementară se aplică alăturat pedepsei principale cu închisoarea mai mare de 10 ani sau detențiunea pe viață⁶².

Aplicarea facultativă, art. 69 alin. (3) Cod penal, poate fi hotărâtă de instanța de judecată, în cazul condamnaților militari care au comis infracțiunea cu intenție, pedeapsa principală fiind de cel puțin 5 ani și cel mult 10 ani. Caracterul facultativ al acestei modalități de aplicare decurge *ex lege*, textul prevăzând că degradarea militară „poate fi aplicată”.

Pedeapsa complementară a degradării militare se aplică indiferent de existența sau nu a vreunei legături între infracțiune și calitatea de militar și independent de împrejurarea că infractorul avea sau nu calitatea de militar la data săvârșirii infracțiunii, important fiind ca subiectul să aibă calitatea de militar la data pronunțării soluției de condamnare.

În situația condamnării inculpatului, pot fi aplicate atât pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, prevăzută de art. 66 Cod penal, cât și pedeapsa complementară a degradării militare, prevăzută de art. 69 Cod penal⁶³, acestea neexcluzându-se reciproc.

Punerea în executare a pedepsei complementare a degradării militare se face, potrivit art. 564 Cod procedură penală prin trimiterea de către judecătorul delegat cu executarea a unei copii de pe dispozitivul hotărârii comandantului unității militare în a cărei evidență este luată persoana condamnată, respectiv centrului militar județean sau zonal de la domiciliul condamnatului.

Pedeapsa complementară a publicării hotărârii penale definitive (art. 70 Cod penal) este pentru prima dată instituită în legislația noastră penală, aceasta nemaiavând corespondent în niciuna dintre reglementările precedente, fiind prevăzută, într-o formă specifică, numai în cazul persoanelor juridice.

Publicarea hotărârii este o pedeapsă complementară cu un caracter moral deosebit, cu un puternic efect intimidant „dacă persoana infractorului are notorietate în localitatea respectivă, faptele infracționale au produs un impact major la nivel de interes al opiniei publice, ori în cazul în care natura și gravitatea infracțiunii au suscitată un viu interes pentru comunitate. În asemenea situații, publicarea hotărârii are un efect sporit în ceea ce-l privește pe condamnat, dar prin puterea exemplarității cazului poate contribui la prevenirea altor asemenea fapte”⁶⁴. În acest sens, durata impactului publicării hotărârii este relativă, durând în timp în raport de interesul opiniei publice față de infracțiunea produsă, consecințele acesteia sau persoana infractorului. Pe de altă

⁶² C.A.București, S. a II-a penală, dec. pen. nr.13/2004 în *Practică judiciară penală pentru anul 2006*, p.86.

⁶³ C.S.J., s. pen., dec. pen. nr. 366/1998, citată de L. V. Lefterache, *Drept penal. Partea generală*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 299.

⁶⁴ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 456.

parte, publicarea negativă a faptelor comise de infractor, pe cheltuiala acestuia, avertizează publicul pentru prevenirea săvârșirii unei infracțiuni de același gen⁶⁵.

Noul Cod penal prevede această nouă pedeapsă complementară pentru ca prevenirea faptelor infracționale să se realizeze și pe calea cunoașterii într-o măsură publicistică, cu puterea de penetrare a mijloacelor mass-media în conștiința cetățenilor.

„O altă rațiune ar fi cea cu privire la repararea morală ce se poate acorda persoanei vătămate, care poate obține o satisfacție deplină, mai ales dacă infracțiunea a fost săvârșită folosind și mijloacele puse la dispoziție de mass-media. În cazul în care publicitatea cazului ar afecta victima infracțiunii, publicarea hotărârii se realizează cu anonimatul necesar pentru ca victima să nu poată fi identificată. Același aspect este realizat și în cazul persoanei juridice”⁶⁶.

Pedeapsa complementară a publicării hotărârii de condamnare este o pedeapsă infamantă, supunând oprobriului public persoana condamnată. O asemenea sancțiune poate avea un puternic efect disuasiv, constituind o adevărată defăimare efectuată pe cheltuiala proprie, menită să avertizeze opinia publică despre activitatea infracțională a condamnatului.

În acest sens, pedeapsa complementară a publicării hotărârii de condamnare este o pedeapsă cu efecte pozitive pe planul scopului pedepsei, afectând imaginea persoanei condamnate, aceasta putând avea consecințe patrimoniale în situația în care condamnatul își pierde credibilitatea pentru a îndeplini anumite funcții sau servicii. Ea este o pedeapsă ce realizează și o puternică prevenție generală, având în vedere prevenirea săvârșirii de noi asemenea infracțiuni.

Conform art. 70 alin. (1) Cod penal, publicarea hotărârii definitive de condamnare se poate dispune când, ținând seama de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana condamnatului, instanța apreciază că publicarea va contribui la prevenirea săvârșirii altor asemenea infracțiuni.

„Deoarece în lege nu se prevede vreo condiție legată de pedeapsa principală pe lângă care se poate aplica pedeapsa complementară a publicării definitive a hotărârii de condamnare, rezultă că această pedeapsă complementară se poate aplica indiferent de natura și gravitatea pedepsei pronunțate. Publicarea hotărârii definitive de condamnare se va putea dispune așadar în cazul condamnării la pedeapsa detențiunii pe viață, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii sau în cazul condamnării la pedeapsa amenzii. De asemenea, în lipsa unei prevederi contrare, această pedeapsă complementară se poate aplica și în cazul în care, cu privire la pedeapsa principală, s-a dispus suspendarea executării sub supraveghere”⁶⁷.

„Nefiind condiționată de aplicarea unei anume pedepse principale sau de durata acesteia, în principiu publicarea hotărârii definitive de condamnare poate fi dispusă cu

⁶⁵ M. Basarab și colab., *Codul penal comentat*, Partea generală, vol. I, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 400.

⁶⁶ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 456.

⁶⁷ C. Mitrache comentariu în G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 69.

condiția să existe o hotărâre de condamnare, fapt care o deosebește de pedeapsa complementară a afișării sau publicării hotărârii de condamnare, specifică persoanelor juridice, a cărei aplicare este condiționată de aplicarea pedepsei principale a amenzii”⁶⁸.

Pedeapsa este aplicabilă tuturor persoanelor fizice care răspund penal, neexistând categorii de persoane exceptate.

Sanctiunea are caracter facultativ pentru instanță, urmând a se aprecia de la caz la caz dacă se impune aplicarea ei, în funcție de natura, gravitatea infracțiunii, de împrejurările în care ea s-a comis și de impactul publicității negative realizate în acest mod⁶⁹. Rezultă așadar că, spre deosebire de celelalte două pedepse complementare a căror aplicare este atât facultativă, cât și obligatorie, aplicarea pedepsei complementare constând în publicarea definitivă a hotărârii de condamnare este numai facultativă⁷⁰.

Instanța de judecată poate hotărî publicarea în extras, într-o formă în care conținutul să fie explicit și pe înțelesul opiniei publice, în forma de expunere și de impact cât mai vizibile pe prima pagină, cu un anumit format de tipărire, cu o anumită mărime de literă sau chenar, în cadrul paginii unui cotidian local sau național. În ceea ce privește forma de afișare, este evident că legiuitorul se referă la modul în care persoana fizică este obligată să asigure afișarea dispozitivului hotărârii, respectiv la formatul anunțului, dimensiunile trebuind să fie de așa manieră stabilite încât să permită observarea și citirea anunțului de către persoanele care citesc cotidianul local sau național. Pentru a se atinge finalitatea sancțiunii publicarea trebuie să cuprindă o scurtă prezentare a stării de fapt, așa cum a fost reținută de către instanță, precum și elementele dispozitivului hotărârii.

Publicarea hotărârii definitive de condamnare se realizează pe cheltuiala condamnatului, printr-o singură apariție într-un cotidian local sau național. În felul acesta, legiuitorul caracterizează această pedeapsă complementară ca o pedeapsă absolut determinată, deși în aparență pare a fi o pedeapsă nedeterminată.

„Această pedeapsă complementară pentru persoanele fizice fiind nou introdusă, urmează ca practica instanțelor să dezvolte situațiile în care se poate aplica. Eficiența unor astfel de pedepse complementare pentru persoanele juridice, reprezentate de persoane fizice, a dus la concluzia aplicării măsurii direct în sarcina persoanelor fizice”⁷¹.

În vederea punerii în executare a pedepsei publicării hotărârii de condamnare, judecătorul delegat cu executarea trimite extrasul, în forma stabilită de instanță, cotidianului local sau național desemnat de acesta, solicitând comunicarea tarifului pentru publicare (art. 33 din Legea nr. 253/2013).

⁶⁸ V. Pașca, *Curs de drept penal. Partea generală*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 441.

⁶⁹ G. Antoniu și colab., *Noul Cod penal*, vol. II, Ed. C. H. Beck, 2008, pag 189.

⁷⁰ G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 70.

⁷¹ I. Chiș comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat*, Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 456.

Având în vedere că dispozițiile Codului penal prevăd posibilitatea aplicării pedepselor complementare atât în situația în care pedeapsa principală este închisoarea, cât și în situația în care pedeapsa principală este amenda, de lege ferenda propunem introducerea reglementărilor privind interdicția depășirii prin cheltuielile de publicare a cuantumului amenzii aplicate persoanei fizice prin fapta comisă (sursa de inspirație ar putea fi dispozițiile art. 131-35 Codul penal francez).

Pedepselor complementare aplicabile persoanelor juridice sunt enumerate în cadrul dispozițiilor art. 136 alin. (3) lit. a) – f) Cod penal și examinate pe larg în cadrul art. 139-145 Cod penal.

Pedeapsa complementară a dizolvării persoanei juridice (art. 139 Cod penal) poate fi aplicată în situația în care: (i) persoana juridică a fost constituită în scopul săvârșirii de infracțiuni {art. 139 alin. (1) lit. a)}; (ii) atunci când obiectul său de activitate a fost deturnat în scopul comiterii de infracțiuni, iar pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea mai mare de 3 ani {art. 139 alin. (1) lit. b)} sau (iii) în cazul în care persoanei juridice i s-au mai aplicat alte pedepse complementare pe care, cu rea-voință, aceasta nu le-a executat {art. 139 alin. (2)}.

Data fiind gravitatea consecințelor pe care aplicarea unei asemenea pedepse le atrage, ea își va găsi vocație de aplicare doar în ipoteza comiterii unor infracțiuni grave ori atunci când persoana juridică a fost creată în vederea comiterii de infracțiuni ori scopul său a fost deturnat în acest sens⁷².

Nu am putut să nu ne întrebăm de ce legiuitorul a considerat necesară încadrarea pedepsei dizolvării ca o pedeapsă complementară și nu ca pe una principală. Analizând jurisprudența internațională, am constatat că marea majoritate a legislațiilor europene au încadrat această pedeapsă tot ca o pedeapsă alăturată pedepsei principale.

Analizând conținutul legal al pedepsei constatăm că sancțiunea dizolvării dezvăluie, prin severitatea sa extremă, un puternic caracter retributiv, specific pedepselor principale, fiind asemănătoare pedepselor principale.

Pe de altă parte, ea este justificată de nevoia de a înlătura o stare de pericol generatoare de noi infracțiuni, asemănându-se, prin natura sa, cu categoria măsurilor de siguranță. În ipoteza prevăzută la alin. (2) al art. 139 Cod penal, dizolvarea poate fi pronunțată în caz de neexecutare cu rea-credință a uneia dintre celelalte pedepse complementare cu caracter interdictiv prevăzute de lege. În această situație, „dizolvarea nu mai are caracterul de măsură de siguranță pe care îl sugera ipoteza de la alin. (1), ci caracterul unei pedepse în adevăratul sens al cuvântului. Ea poate fi asemănată cu posibilitatea înlocuirii pedepsei amenzii aplicate persoanei fizice cu pedeapsa închisorii, în cazul în care cel condamnat se sustrage cu rea-credință de la executarea amenzii”⁷³.

⁷² J. D' Haenens, *Sanctions pénales et personnes morales*, Revue de droit pénal et de criminologie, 1975-1976, p. 754.

⁷³ A. Jurma, *Persoana juridică – subiect al răspunderii penale*, Ed. C. H. Beck, București, 2010, p. 158.

Cu toate acestea credem că soluția legiuitorului este îndreptățită, fiindcă cu toate că această pedeapsă are un puternic caracter sancționator, urmărește totuși prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, fiind un complement al pedepsei principale.

În conformitate cu dispozițiile art. 141 Codul penal, pedeapsa complementară a dizolvării persoanei juridice nu se poate aplica instituțiilor publice, partidelor politice, sindicatelor, patronatelor și organizațiilor religioase ori aparținând minorităților, constituite potrivit legii ori persoanelor juridice ce își desfășoară activitatea în domeniul presei.

Neaplicarea acestei pedepse complementare „nu înseamnă însă impunitate pentru săvârșirea de infracțiuni de către persoanele fizice în cadrul activității sau în numele persoanelor juridice menționate, ci numai inaplicabilitatea pedepselor complementare respective”⁷⁴.

Este lăudabilă modificarea legiuitorului noului Cod penal care introduce, pentru prima dată, în categoria persoanelor juridice exceptate de la dizolvare și instituțiile publice. Această modificare este inspirată din prevederile legislației franceze și se justifică prin necesitatea respectării principiului separării puterilor în stat, al permanenței statului și deci a unităților subordonate acestuia și al continuității serviciului public.

Rațiunea acestor dispoziții considerăm că este punerea în pericol a unor fundamente ale statului de drept, cum sunt, de exemplu, partidele politice. Pe de altă parte, având în vedere principiile generale prevăzute art. 8 și 9 din Constituție privind pluralismul și partidele politice, dreptul la identitate, considerăm că lipsa interdicției ar duce la încălcarea protecției constituționale de care aceste persoane juridice se bucură.

Pedeapsa complementară a suspendării activității unei persoane juridice (art. 140 Cod penal) constă în oprirea desfășurării activității generale a persoanei juridice sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea pe o perioadă determinată, cuprinsă între 3 luni la 3 ani.

Pedeapsa suspendării activității persoanei juridice este similară ca și conținut cu pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a desfășura activitatea de care s-a folosit persoana fizică pentru săvârșirea infracțiunii, prevăzută în art. 66 alin. 1) lit. g) teza finală din noul Cod penal.

Această pedeapsă se aplică în două situații distincte. Art. 140 alin. (1) Cod penal reglementează situația în care activitatea desfășurată de o societate comercială a fost orientată în scopul săvârșirii de infracțiuni. În acest sens, pedeapsa complementară a suspendării activității persoanei juridice se referă la interzicerea activității, în general, sau doar a aceleia dintre activități în exercitarea căreia a fost săvârșită infracțiunea.

Considerăm absolut necesar ca între infracțiunea săvârșită și activitatea care urmează a fi suspendată să existe o strânsă legătură de cauzalitate. Dacă persoana juridică desfășoară mai multe activități, pedeapsa complementară a suspendării întregii

⁷⁴ C. Bulai, B. Bulai, *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 315.

activității va putea fi dispusă numai dacă infracțiunea comisă are legătură cu toate activitățile derulate de persoana juridică în cauză⁷⁵.

Încetarea tuturor activităților persoanei juridice, pe o perioadă expres prevăzută de instanța de judecată se aseamănă cu dizolvarea persoanei juridice din punctul de vedere al efectului dezastruos pe care încetarea activității îl poate avea asupra persoanei juridice, putând duce la falimentarea sa, respectiv la decesul persoanei juridice dacă această încetare a activității se dispune pe o perioadă prea mare de timp.

Instanța de judecată trebuie să aibă o imagine de ansamblu asupra întregii situații de fapt, pentru a putea stabili cu exactitate dacă toate activitățile declarate de către persoana juridică au devenit ilicite sau doar o parte dintre acestea, deoarece considerăm că numai în situația în care întreaga activitate este ilicită se justifică suspendarea totală a activității, fiind o situație excepțională. În sens contrar, considerăm că este suficientă doar suspendarea parțială a activității persoanei juridice care are legătură cu infracțiunea săvârșită. Soluția suspendării întregii activități a persoanei juridice poate fi luată atât în situația în care persoana juridică are un singur obiect de activitate și în realizarea acestuia săvârșește o infracțiune, situație mai rar întâlnită în practică, cât și în cazul în care, având mai multe obiecte de activitate, în realizarea tuturor activităților desfășurate comite infracțiuni.

Prin modul de formulare a art. 140 alin. (1) Cod penal, luarea acestei măsuri este temporară și la aprecierea instanței de judecată, care o aplică în funcție de gravitatea faptei comise.

Cea de-a doua situație este reglementată de art. 140 alin. (2) Cod penal care prevede că, în situația neexecutării, cu rea-credință, a pedepsei complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. f), respectiv a afișării sau publicării hotărârii de condamnare, instanța dispune suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice până la punerea în executare a pedepsei complementare. De aici rezultă caracterul obligatoriu al dispozițiilor art. 140 alin. (2) Cod penal spre deosebire de primul alineat care are un caracter facultativ, fiind lăsată la aprecierea instanței de judecată aplicarea acestei pedepse complementare. Dacă până la împlinirea termenului de trei luni pedeapsa complementară nu a fost pusă în executare, instanța dispune dizolvarea persoanei juridice.

Se observă aici o legătură puternică între sancțiunile care reprezintă o atingere directă asupra structurii persoanei juridice (dizolvarea) și cele care sunt o atingere indirectă asupra acesteia (suspendarea)⁷⁶.

Neexecutarea cu rea-credință a unei pedepse complementare nu are ca efect revocarea ei și înlocuirea ei cu altă pedeapsă mai gravă, ci are un efect cumulativ, atrăgând aplicarea și a altei pedepse complementare în ipoteza prevăzută de art. 140

⁷⁵ F. Streteanu, R. Chiriță, *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 419.

⁷⁶ A. R. Ilie, *Angajarea răspunderii penale a persoanei juridice*, Ed. C. H. Beck, București, 2011, p. 217; A. R. Ilie, *Les sanctions applicables aux personnes morales. Etude comparative sur la France et la Roumanie*, Mémoire pour le Master 2, mention Droit privé, sciences criminelles et carrières judiciaires, spécialité Droit et pratique pénales, Montpellier, 2008.

alin. (2), iar neexecutarea acestor pedepse complementare, cumulative, atrage în mod imperativ dizolvarea persoanei juridice. În acest sens, putem spune că pedeapsa complementară a suspendării activității persoanei juridice sau a uneia dintre activitățile sale poate fi cumulată cu orice altă pedeapsă complementară, în situația în care instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și față de împrejurările în care a fost săvârșită, aceste pedepse sunt necesare. Această pedeapsă nu se aplică însă cumulativ cu pedeapsa complementară a dizolvării persoanei juridice, deoarece nu și-ar găsi aplicabilitatea atâta timp cât instanța a hotărât deja decesul persoanei juridice.

Având în vedere cele două cazuri reglementate de articolul 140, putem spune că suspendarea activității persoanei juridice ce constă în interzicerea desfășurării activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice este o măsură facultativă, pe când, în caz de neexecutare, cu rea-credință, a pedepsei complementare a afișării și publicării hotărârii penale definitive, instanța *dispune* suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice până la punerea în executare a pedepsei complementare.

Această pedeapsă complementară nu trebuie confundată cu sancțiunea contravențională complementară a suspendării activității agentului economic reglementată de art. 5 alin. (3) lit. e) din Ordonanța de Guvern nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor⁷⁷ sau cu cea a închiderii unității prevăzută de art. 5 alin. (3) lit. c) din Ordonanța de Guvern nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor⁷⁸.

Potrivit dispozițiilor art. 141 din Codul penal, sunt exceptate de la aplicarea pedepsei suspendării activității persoanele juridice care sunt exceptate și de la dizolvare.

Pedeapsa complementară a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice (art. 142 Cod penal) constă în încetarea activității desfășurate în unul sau mai multe dintre punctele de lucru aparținând persoanei juridice cu scop lucrativ, în care s-a desfășurat activitatea în realizarea căreia a fost săvârșită infracțiunea, această pedeapsă fiind îndreptată în primul rând împotriva folosirii unei anumite locații care prezintă pericol și poate genera noi infracțiuni și în al doilea rând împotriva activității în exercitarea căreia a fost săvârșită infracțiunea. Această pedeapsă complementară având un caracter facultativ pentru instanță poate fi aplicată, potrivit dispozițiilor art. 142 alin. (1), atât pentru infracțiunile intenționate, cât și pentru cele din culpă.

Pentru realizarea acestei pedepse complementare este obligatoriu ca persoana juridică să aibă o organizare complexă, dispunând de cel puțin două puncte de lucru, situate la adrese diferite, astfel cum textul legal menționează „unuia sau mai multor puncte de lucru”, în caz contrar, instanța făcând aplicarea dispozițiilor art. 140, respectiv suspendarea activității sau a unor activități ale persoanei juridice. Mai mult decât atât, considerăm că exprimarea folosită de către legiuitor „închiderea unuia sau mai multora dintre punctele de lucru” nu poate determina instanța să închidă toate punctele de lucru ale persoanei juridice, necesitând ca cel puțin unul să rămână deschis, închiderea

⁷⁷ Publicată în M. Of., Partea I nr. 410 din 25/07/2001, rectificată în M. Of. nr. 584 din 18/09/2001.

⁷⁸ M. A. Hotca, *Drept penal. Partea generală*, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 585.

tuturor punctelor de lucru ducând la închiderea activității persoanei juridice (art. 140 C.pen), pedeapsă ce este considerată în legislația românească o pedeapsă complementară mai severă.

Nimeni nu interzice persoanei juridice în această situație să deschidă alte puncte de lucru în care să își desfășoare activitatea în conformitate cu prevederile legale. Așadar, se consideră că nu trebuie pus semnul echivalenței între suspendarea unei activități și închiderea unui punct de lucru, nici măcar atunci când persoana juridică desfășoară o anumită activitate într-un singur punct de lucru.

O altă condiție care trebuie îndeplinită, în opinia noastră, este ca persoana juridică să aibă scop lucrativ, condiție îndeplinită în cazul societăților comerciale, regiilor autonome, societăților agricole etc. Sunt exceptate de la această pedeapsă autoritățile și instituțiile publice, precum și persoanele juridice de drept privat fără scop lucrativ (asociații, fundații etc.).

Nu în ultimul rând, considerăm absolut necesar ca între punctul sau punctele de lucru, activitatea desfășurată și infracțiunea săvârșită să existe o legătură indisolubilă pentru a se putea dispune închiderea acestora. Dacă persoana juridică desfășoară mai multe activități, pedeapsa complementară a închiderii mai multor puncte de lucru va putea fi dispusă numai dacă infracțiunea comisă are legătură cu toate activitățile derulate de persoana juridică în cauză. Instanța trebuie să cântărească foarte bine la care dintre punctele de lucru s-a desfășurat o activitate ilicită, contrară obiectului de activitate declarat, nefiind justificată închiderea tuturor punctelor de lucru, în situația în care activitatea desfășurată de către acestea nu este contrară legii.

Pentru a nu se face abuzuri și greșeli, considerăm că instanța de judecată trebuie să aibă în vedere natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei, structura persoanei juridice, precum și dacă infracțiunea săvârșită este în legătură cu întreaga activitate a persoanei juridice sau doar cu punctele de lucru ale acesteia.

Ca și în cazul pedepsei complementare a dizolvării sau a suspendării activității sau a unora dintre activitățile persoanei juridice, pedeapsa complementară a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice nu se aplică persoanelor juridice care își desfășoară activitatea în domeniul presei (art. 142 alin. 2 Cod penal).

Considerăm că, de lege ferenda, această prevedere legală ar trebui eliminată având în vedere următoarele argumente:

În primul rând, nu considerăm că se suprimă activitatea presei prin închiderea unuia sau unora dintre punctele de lucru ale persoanei juridice. În acest caz, persoana juridică are posibilitatea desfășurării activității la sediu sau la celelalte puncte de lucru deja înființate sau își poate înființa alte puncte de lucru, legea neinterzicând acest lucru.

Pe de altă parte, considerăm că în mod nejustificat persoana juridică este exceptată de răspunderea penală. Să nu uităm faptul că închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice se face doar în situația în care se determină că a existat o strânsă legătură între punctul de lucru, acțiunea lucrativă desfășurată și infracțiunea săvârșită. În acest sens, în mod nejustificat persoana juridică și-ar desfășura în continuare activitatea ilicită la punctul de lucru.

În vederea punerii în executare a acestei pedepse complementare, în conformitate cu dispozițiile art. 500 Cod procedură penală, o copie de pe dispozitivul hotărârii de condamnare prin care s-a aplicat persoanei juridice pedeapsa închiderii unor puncte de lucru se comunică, la data rămânerii definitive, organului care a autorizat înființarea persoanei juridice și organului care a înregistrat persoana juridică, organului care a înființat instituția nesupusă autorizării sau înregistrării, precum și organelor cu atribuții de control și supraveghere a persoanei juridice, pentru a lua măsurile necesare.

Dispozițiile procedurale se completează cu cele ale legii de executare, Legea nr. 253/2013 reglementând în cadrul art. 37 că în cazul dispunerii pedepsei complementare a închiderii unor puncte de lucru ale persoanei juridice, judecătorul delegat cu executarea comunică o copie de pe dispozitiv organului de poliție în a cărui circumscripție se află punctul de lucru al persoanei închise, pentru verificarea îndeplinirii măsurii.

Pedeapsa complementară a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice (art. 143 Cod penal) constă în interzicerea de a participa, direct sau indirect, la procedurile pentru atribuirea contractelor de achiziții publice, prevăzute de lege, pe o durată de la 1 la 3 ani.

Această interzicere reprezintă o restrângere a capacității de folosință și de exercițiu a persoanei juridice, respectiv o incapacitate de a contracta lucrări de achiziții publice în oricare dintre modalitățile prevăzute de Ordonanța de urgență nr. 34/2006. Acesta este argumentul pentru care considerăm că prevederile Codului penal trebuie corelate cu dispozițiile legii speciale.

Dacă a fost aplicată această pedeapsă complementară persoanei juridice, acesteia îi este interzisă participarea la un contract încheiat de către stat, autoritățile sau instituțiile publice, colectivitățile teritoriale sau alte întreprinderi controlate de către stat. Încheierea, totuși, a unui contract în aceste condiții atrage nulitatea absolută a acestuia, fiind încheiat cu o persoană fără capacitate de exercițiu. Neinformarea partenerului contractual despre această situație de fapt poate atrage după sine obligarea persoanei juridice la plata unor daune-interese cauzate de conduita ilicită a persoanei juridice.

Suntem de părere că această interdicție poate fi aplicată atât în cazul contractelor de achiziții publice directe, cât și în cazul subcontractelor⁷⁹. În situația aplicării acestei pedepse complementare, persoana juridică va fi eliminată de la orice licitație ce presupune un contract de achiziții publice.

Aplicarea acestei pedepse este facultativă și deși legea nu prevede care sunt condițiile în care instanța de judecată poate aplica această pedeapsă, considerăm că ea trebuie să fie justificată de infracțiunea săvârșită, aplicându-se doar pentru infracțiunile intenționate, nu și pentru cele din culpă. Nu considerăm că se justifică

⁷⁹ Aceeași opinie și M. A. Hotca, *Drept penal. Partea generală. Răspunderea penală și sancțiunile de drept penal*, Ed. C. H. Beck, București, 2013, p. 51.

aplicarea pedepsei interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice în situația în care, de exemplu, persoana juridică a săvârșit infracțiuni la regimul contabilității.

Pedeapsa interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice pentru persoana juridică se poate pronunța pe o durată de maxim 3 ani. În doctrină⁸⁰ s-a considerat necesară prelungirea duratei aplicării acestei pedepse complementare cu până la 5 ani, ca în cazul persoanelor fizice, invocându-se principiul egalității de tratament în fața legii.

Considerăm că pedeapsa complementară a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice nu poate fi aplicată cumulativ cu suspendarea activității persoanei juridice, deoarece încetarea activității atrage după sine interzicerea încheierii de contracte, deci și posibilitatea participării la proceduri de achiziții publice.

Aplicarea acestei pedepse nu își produce însă efectele și asupra contractelor de achiziții publice în curs de desfășurare, acestea urmând a se executa în termenii conveniți, consecința aplicării pedepsei fiind doar decăderea din dreptul de a mai obține pe viitor astfel de contracte. Există o singură situație în care credem că ar putea fi lezat contractul deja încheiat și anume situația în care persoana juridică a fost condamnată pentru o infracțiune de corupție săvârșită cu ocazia obținerii contractului de achiziții publice și a fost descoperit ulterior acestui lucru, contractul urmând a fi reziliat, însă nu ca și consecință penală, a punerii în aplicare a acestei pedepse complementare, ci ca o consecință civilă, respectiv nulitatea contractului pentru cauza ilicită.

Încălcarea cu rea-credință a interdicției de a participa la procedurile de achiziții publice are drept consecință dizolvarea persoanei juridice, potrivit dispozițiilor art. 139 alin. (2) Cod penal.

Legislația achizițiilor publice nu obligă persoana juridică participantă la o procedură de achiziții publice să prezinte un certificat constatator eliberat de Registrul Comerțului din care să reiasă incapacitățile persoanei juridice. Considerăm că, O.U.G. nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii⁸¹ nu prevede în mod clar interdicția persoanei juridice de a participa la procedurile de achiziții publice în cazul în care aceasta a fost deja condamnată la pedeapsa complementară a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice (art. 180-182). În acest fel, autoritatea contractantă are doar dreptul, nu și obligația de a exclude un astfel de ofertant. Cu titlu colateral, semnalăm că președintele autorității naționale are dreptul de a stabili, prin ordin, proceduri și instrumente specifice prin care orice autoritate contractantă poate beneficia de informațiile incluse în documentele constatatoare disponibile la nivelul A.N.R.M.A.P, aferente operatorilor economici care participă la o anumită procedură de atribuire aplicată de respectiva autoritate contractantă. ***De lege ferenda, considerăm că „ar fi imperios necesară adaptarea legislației specifice domeniului achizițiilor***

⁸⁰ D. D. Șerban, *Participarea la procedurile de atribuire a contractelor de achiziție publică*, Revista Dreptul nr. 1/2008, p. 147; D. M. Costin, *Răspunderea persoanei juridice în dreptul penal român*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 438.

⁸¹ Publicată în M. Of., Partea I nr. 418 din 15/05/2006.

publice care să facă obligatorie condiționarea eligibilității ofertanților de prezentarea unui certificat eliberat de registrele prevăzute de lege din care să rezulte că persoana juridică nu a fost condamnată la pedeapsa interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice”⁸², considerând în acest fel ineficient sistemul de supraveghere privind aplicarea pedepsei complementare supuse analizei.

De-a lungul timpului, am fost de părere că și partea vătămată care a fost lezată în interesele sale de activitatea ilicită a persoanei juridice, respectiv instituția statului – autoritatea publică organizatoare a procedurii de achiziție publică, poate sesiza instanța de executare referitor la încălcarea dispozițiilor hotărârii definitive de condamnare și am făcut propuneri **de lege ferenda, privind introducerea în cadrul dispozițiilor art. 501 Cod procedură penală, a modalității comunicării unei copii de pe dispozitivul hotărârii prin care s-a aplicat persoanei juridice pedeapsa interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice, la data rămânerii definitive și către A.N.R.M.A.P.** Ne bucurăm că legiuitorul noului Cod penal a făcut aceste modificări care, în opinia noastră, vor da eficiență actului de justiție.

De asemenea, considerăm că **de lege ferenda Codul penal trebuie să includă și reglementări privind persoana administratorului judiciar, cine poate fi numit administrator judiciar, ce măsuri de prevenire a săvârșirii de noi infracțiuni poate impune acesta cu încuviințarea instanței de judecată.**

Pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară (art. 144 Cod penal) este nou introdusă în Codul penal, neavând corespondent în Codurile penale anterioare. Din acest punct de vedere, nu există probleme privind aplicabilitatea legii penale în timp, posibilitatea aplicării acesteia existând numai pentru infracțiunile comise după intrarea în vigoare a noului Cod penal.

Pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară constă în desfășurarea sub supravegherea unui mandatar judiciar a activității care a ocazionat comiterea infracțiunii, pe o perioadă de la un an la 3 ani.

Inspirată din legislația franceză unde este intitulată „plasarea sub control a persoanei condamnate” (art. 131-39 3°), considerăm că introducerea acestei noi pedepse complementare în legislația română este binevenită pentru întregirea gamei sancțiunilor aplicabile persoanei juridice.

Plasarea sub supraveghere judiciară reprezintă o atingere serioasă libertății de gestiune a persoanei juridice și dă naștere unor cheltuieli importante care se adaugă amenzi⁸³.

„Această pedeapsă poate fi analizată ca un substitut al imposibilității condamnării persoanei juridice la o pedeapsă cu suspendarea sub supraveghere a acesteia, care ar permite organelor judiciare să controleze comportamentul viitor al unei persoane juridice care a săvârșit o infracțiune, în scopul evitării recidivelor”⁸⁴.

⁸² A. Jurma, *Persoana juridică – subiect al răspunderii penale*, Ed. C. H. Beck, București, 2010, p. 236.

⁸³ A. R. Ilie, *Angajarea răspunderii penale a persoanei juridice*, Ed. C. H. Beck, București, 2011, p. 231.

⁸⁴ F. le Gunehec citat în A. R. Ilie, *Angajarea răspunderii penale a persoanei juridice*, Ed. C. H. Beck, București, 2011, p. 231.

În doctrină au fost exprimate și opinii la care achiesăm potrivit cărora prin implementarea acestei pedepse complementare s-ar realiza și o prevenție generală prin publicitatea negativă, trebuind în acest sens ca, în actele care emană de la o persoană juridică supusă probațiunii, să apară mențiunea de genul „sub supraveghere judiciară”⁸⁵.

Plasarea sub supraveghere presupune desemnarea unui mandatar judiciar ale cărui atribuții sunt stabilite prin hotărârea de condamnare. Deși legiuitorul codului penal nu definește termenul de „mandatar judiciar”, prin coroborarea dispozițiilor penale cu cele execuționale penale, considerăm că „mandatarul judiciar” este „persoana mandatată de către judecătorul delegat cu executarea numit din rândul practicienilor în insolvență sau al experților judiciari care va supraveghea activitatea care a ocazionat comiterea infracțiunii pe o perioadă de la un an la 3 ani”.

Din formularea textului penal rezultă fără putință de tăgadă că mandatarul judiciar nu trebuie să se implice în activitatea persoanei juridice, ci doar să supravegheze activitatea acesteia, fără a se substitui organelor de conducere ale persoanei juridice, având doar obligația de a raporta instanței eventualele nereguli generate de comiterea în continuare a infracțiunilor de către persoana juridică.

Nu achiesăm însă la părerea exprimată în doctrină potrivit căreia mandatarul judiciar poate fi același cu cel care a reprezentat persoana juridică în timpul procesului, având în vedere dispozițiile exprese și imperative ale art. 39 din Legea nr. 253/2013 potrivit cărora în cazul aplicării pedepsei complementare a plasării sub supraveghere judiciară, judecătorul delegat cu executarea desemnează un mandatar judiciar din rândul practicienilor în insolvență sau al experților judiciari care nu poate fi același cu mandatarul cu drept de reprezentare a aceleiași persoane din cursul procesului penal.

Obligațiile pe care mandatarul judiciar le are sunt reglementate de dispozițiile art. 501¹ Cod procedură penală potrivit cărora atribuțiile acestuia privind supravegherea activității persoanei juridice sunt cuprinse în dispozitivul hotărârii de condamnare prin care s-a aplicat pedeapsa plasării sub supraveghere judiciară, fără ca acesta să se poată substitui organelor statutare în gestionarea activităților persoanei juridice. Instanța desemnează un mandatar judiciar atunci când apreciază că se impune implementarea unui plan de măsuri speciale pentru a preveni comiterea de noi infracțiuni. În acest caz, mandatarul judiciar, desemnat prin hotărârea de condamnare, asistă persoana juridică în elaborarea planului de măsuri, ce va fi supus aprobării judecătorului delegat al instanței de executare și va supraveghea respectarea acestuia de către persoana juridică. Chiar dacă legea nu reglementează acest lucru, considerăm că planul de măsuri trebuie făcut de persoana juridică condamnată, fiind aprobat de mandatarul judiciar sub aspectul legalității, dar și al modului de aducere a lui la îndeplinire.

Având în vedere formularea textului legal, considerăm că atribuțiile mandatarului judiciar vizează doar activitatea în exercitarea căreia a fost comisă infracțiunea, instanța trebuind să stabilească legătura indisolubilă dintre

⁸⁵ Bernd Schunemann, citat în F. Streteanu, R. Chiriță, *Răspunderea penală a persoanei juridice*, ed. a II-a, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 415.

activitatea/activitățile desfășurată/e de persoana juridică și infracțiune și să dispună în consecință.

Dispozițiile art. 144 Cod penal enunță două reguli privind pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară. Prima prevede că această pedeapsă poate fi aplicată pe o perioadă de la unu la 3 ani, iar cea de-a doua privește întinderea supravegherii pe care o exercită instanța asupra activității persoanei juridice condamnate. Aplicarea acestei pedepse complementare este facultativă instanțelor de judecată, însă această pedeapsă este determinată, putându-se aplica pe o perioadă de maxim 3 ani, neputând fi aplicată pe o perioadă nelimitată. În cazul în care instanța constată că sesizarea este întemeiată, poate dispune înlocuirea acestei pedepse cu pedeapsa suspendării activității persoanei juridice.

Potrivit art. 138 alin. (2) Cod penal, pedeapsa complementară a plasării sub supraveghere judiciară poate fi aplicată cumulativ cu celelalte pedepse complementare, cu excepția dizolvării persoanei juridice, atunci când instanța de judecată constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare.

Potrivit art. 503 alin. (1) Cod penal în caz de neexecutare cu rea-credință a pedepsei complementare a plasării sub supraveghere judiciară, instanța de executare poate dispune dizolvarea persoanei juridice sau, după caz, suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice. În acest fel, mandatarului judiciar are posibilitatea și totodată obligația conferită de art. 39 din Legea nr. 253/2013 ca, în caz de împiedicare de către persoana juridică a exercitării atribuțiilor, să îl informeze de îndată pe judecătorul delegat cu executarea, în vederea sesizării instanței pentru înlocuirea pedepsei complementare dispuse cu cea prevăzută la art. 140 din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, considerăm că această pedeapsă, datorită caracteristicilor sale, și-ar putea găsi mai repede aplicabilitatea ca o pedeapsă alternativă la pedeapsa principală a amenzii, decât ca o pedeapsă complementară ce însoțește pedeapsa principală.

Pedeapsa complementară a afișării sau publicării hotărârii de condamnare (art. 145 Cod penal) constă în aducerea la cunoștința publicului a hotărârii de condamnare a unei persoane juridice care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală⁸⁶, realizându-se pe o perioadă cuprinsă între o lună și 3 luni, legiuitorul caracterizând această pedeapsă complementară ca o pedeapsă nedeterminată.

Considerăm însă că într-o oarecare măsură un efect semnificativ al publicității negative este direct proporțional cu o conotație morală mai evidentă pentru public și cu notorietatea persoanei juridice condamnate. În acest sens, considerăm că impactul asupra publicului este mult mai mare atunci când este condamnată o persoană juridică în care consumatorii aveau încredere decât o persoană juridică mai puțin cunoscută. De asemenea, impactul este mai puternic dacă produsul respectiv este cunoscut

⁸⁶ C. Marinescu, *Răspunderea penală a persoanei juridice. De la teorie la practică*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 235; Jud. Sector 6, sen. pen. nr. 599/2013 din 09.07.2013, nepublicată.

consumatorilor și infracțiunea pentru care a fost condamnată persoana juridică este în strânsă legătură cu acesta. În asemenea situații, publicarea hotărârii are un efect sporit în ceea ce privește persoana condamnată, iar prin puterea exemplarității cazului poate contribui la prevenirea altor asemenea fapte.

Codul penal prevede această pedeapsă complementară pentru ca prevenirea faptelor infracționale să se realizeze și pe calea cunoașterii într-o măsură publicistică, cu puterea de penetrare a mijloacelor mass-media (presă scrisă sau audiovizuală) în conștiința cetățenilor, dar și cu privire la repararea morală ce se poate acorda persoanei vătămate, care poate obține o satisfacție deplină, mai ales dacă infracțiunea a fost săvârșită folosind și mijloacele puse la dispoziție de mass-media.

Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare este stabilită de către instanța de judecată ținându-se seama de natura și de gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana condamnatului, în raport de eficiența acesteia, pentru prevenirea săvârșirii altor asemenea infracțiuni.

Considerăm că această pedeapsă trebuie aplicată pentru infracțiunile de o gravitate deosebită, care atrag oprobiul publicului, fără a se face uz de implementare alăturat infracțiunilor de o gravitate mai scăzută. Argumentul fundamental al acestui raționament constă în aceea că aplicarea acestei pedepse inclusiv a infracțiunilor de o gravitate mai scăzută are drept consecință o reintegrare a persoanei juridice condamnate în societate mult mai dificilă, în ciuda caracterului pozitiv al efectelor pe planul scopului pedepsei.

Pedeapsa este aplicabilă deopotrivă pentru infracțiuni intenționate și infracțiuni din culpă și ea privește toate persoanele juridice, neexistând categorii de persoane exceptate. Sancțiunea are caracter facultativ pentru instanță, urmând a se aprecia de la caz la caz dacă se impune aplicarea ei, în funcție de natura, gravitatea infracțiunii, de împrejurările în care ea s-a comis și de impactul potențial al publicității negative realizate în acest mod.

„Pentru a fi însă eficientă, între comiterea infracțiunii și aplicarea acestei sancțiuni, nu trebuie să treacă un interval prea mare de timp. Desigur, aceasta este o condiție de care depinde eficiența oricărei sancțiuni, dar am fi înclinați să credem că în cazul pedepsei analizate trecerea timpului are un efect mai redus decât în cazul altei sancțiuni”⁸⁷.

Publicarea hotărârii definitive de condamnare se realizează pe cheltuiala persoanei juridice, fără ca aceste cheltuieli să poată depăși cuantumul amenzii aplicate acesteia ca sancțiune penală.

Cu privire la **aplicarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice**, legiuitorul a instituit două situații distincte. Prima prevede că pedepsele complementare pot fi cumulate. Aici este instituită o singură excepție, respectiv faptul că toate pedepsele complementare pot fi cumulate, cu excepția dizolvării. Pedepsele complementare nu pot fi aplicate toate în același timp. Pedeapsa dizolvării persoanei

⁸⁷ E. Drăguț, *Sancțiunile aplicabile persoanelor juridice în lumina noului Cod penal*, Revista Dreptul nr. 12/2005, p. 167.

juridice poate fi aplicată doar singură. Adăugarea unei alte pedepse complementare alături de pedeapsa dizolvării nu își găsește, în opinia noastră, aplicabilitatea. Atâta timp cât instanța consideră necesară încetarea existenței persoanei juridice, este categoric că se încetează întreaga activitate a persoanei juridice, caracterul represiv al altor sancțiuni aplicate rămânând fără eficacitate. Celelalte pedepse complementare prevăzute în art. 136 alin. (3) lit. b) - f) Cod penal se pot aplica și executa cumulativ.

Cea de-a doua regulă este aceea că aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare este facultativă. Aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare se dispune atunci când instanța constată că, față de natura și gravitatea infracțiunii, precum și de împrejurările cauzei, aceste pedepse sunt necesare. Aplicarea mai multor pedepse complementare are un caracter obligatoriu, când legea prevede această pedeapsă și un caracter facultativ, în lipsa unor dispoziții legale.

După cum se poate vedea, legiuitorul a lăsat la aprecierea instanței de judecată dacă va considera necesar, raportat la natura și gravitatea infracțiunii, la împrejurările în care aceasta a fost săvârșită, să dispună pe lângă pedeapsa principală una sau mai multe pedepse complementare. Se poate observa de asemenea, că printre criteriile generale de individualizare a pedepsei se regăsește un criteriu nou - natura infracțiunii. „Acest criteriu ar fi necesar să se regăsească și printre criteriile generale de individualizare din moment ce unele infracțiuni prin natura lor nu pot fi săvârșite de persoana juridică, iar în sistemul clauzelor generale se lasă organelor judiciare să aprecieze în fiecare caz în parte dacă fapta prin natura sa poate fi săvârșită de persoana juridică. Dacă natura infracțiunii este un criteriu pentru aplicarea pedepsei complementare ar fi fost cu mult mai necesar să fie prevăzut ca și criteriu și pentru aplicarea pedepsei principale”⁸⁸. **De lege ferenda, propunem modificarea acestor dispoziții într-o reglementare ulterioară, pentru a se crea un caracter echitabil al reglementărilor.**

Prin excepție, aplicarea uneia sau mai multor pedepse complementare devine obligatorie, atunci când norma de incriminare prevede expres o asemenea pedeapsă pentru persoana juridică.

Executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare. Astfel, în cazul persoanelor juridice, după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare începe atât executarea pedepsei principale a amenzii, cât și executarea pedepselor complementare. Achiesăm la opiniile⁸⁹ potrivit cărora din motive de prudență legiuitorul a optat pentru precizarea expresă a momentului începerii executării pedepsei complementare, această precizare nefiind în opinia noastră necesară.

Deși legiuitorul noului Cod penal a eliminat prevederile privind obligativitatea aplicării pedepsei complementare pe lângă pedeapsa principală, lăsând la aprecierea

⁸⁸ D. M. Costin, *Răspunderea persoanei juridice în dreptul penal român*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 416.

⁸⁹ A. Jurma, *Persoana juridică – subiect al răspunderii penale*, Ed. C. H. Beck, București, 2010, p. 155; M. A. Hotca comentariu în I. Pascu și colab., *Noul Cod penal comentat. Partea generală*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 717.

instanței de judecată aplicarea acesteia, ***de lege ferenda propunem reintroducerea acesteia, considerând că în felul acesta, legiuitorul va aplica pedeapsa complementară a dizolvării persoanei juridice în mod obligatoriu, în funcție de modul de apreciere al legiuitorului raportat la gravitatea infracțiunii săvârșite.*** Avem în vedere în acest sens, jurisprudența națională „săracă” din acest punct de vedere, judecătorii ferindu-se să aplice pedeapsa complementară chiar și în situațiile în care aceasta se impune.

Executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare. Nu înțelegem de ce legiuitorul Codului penal a simțit nevoia să preia în cadrul art. 138 noul Cod penal dispozițiile art. 53² vechiul Cod penal și să reglementeze în mod special că executarea pedepselor complementare începe după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, acesta fiind o condiție *sine qua non* potrivit căreia executarea unei pedepse începe doar după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare. Considerăm că această condiție trebuia impusă în cazul aplicării măsurilor de siguranță, acestea putând a fi dispuse și în mod provizoriu, până la stabilirea unei pedepse sau când nu se dispune deloc aplicarea unei pedepse.

În cazul în care, pe parcursul duratei pentru care a fost aplicată pedeapsa complementară, organul de poliție constată nerespectarea acesteia, sesizează de îndată judecătorul delegat cu executarea, care va proceda la citirea persoanei juridice, iar după concluziile procurorului și ascultarea persoanei juridice condamnate, instanța se va pronunța prin sentință aplicând, conform art. 503 Cod procedură penală, după caz, fie dispozițiile art. 139 alin. (2) Cod penal, fie art. 140 alin. (2) sau (3). Considerăm că urmarea firească a nerespectării pedepsei complementare a suspendării activității persoanei juridice este înlocuirea acesteia cu pedeapsa dizolvării persoanei juridice, fără a se putea aplica și dispozițiile art. 288 Cod penal, constarea infracțiunii de neexecutare a sancțiunilor penale operând doar în caz de neexecutare de către mandatar sau administrator a pedepselor complementare aplicate.

De lege ferenda, propunem introducerea în textul legal a dispoziției exprese privind informarea judecătorului delegat cu executarea hotărârii cu privire la modul în care a fost adusă la îndeplinire măsura nu numai de către organele de poliție (art. 36 alin. 2 din Legea nr. 253/2013), ci și de către celelalte instituțiile prevăzute de art. 34 din Legea nr. 253/2013 și sesizate cu executarea pedepsei, și modificarea și completarea actelor normative care reglementează organizarea și funcționarea Registrului Comerțului în acest sens.

De asemenea, propunem modificarea dispozițiilor art. 503 Cod procedură penală în sensul sublinierii faptului că sesizarea instanței se face, în principal, de către judecătorul delegat al instanței de executare, potrivit art. 498–502 și, în subsidiar, de către organele cărora li s-a comunicat hotărârea definitivă de condamnare a persoanei juridice. Avem în vedere, în principal, eficiența actului de justiție, respectiv a faptului că singura instituție îndrituită să dispună dizolvarea persoanei juridice sau, după caz, suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice este instanța de executare, organele cărora li

s-a comunicat hotărârea definitivă de condamnare având în principal un rol informativ.

Analizând pedepsele complementare astfel cum sunt ele prevăzute de legislațiile altor țări europene sau noneuropene, putem constata, ca un numitor comun, că se încearcă conferirea unei elasticități a reacției represive care să completeze caracterul punitiv complex și individualizat al pedepselor, punând astfel la dispoziția judecătorilor pedepse complementare pe măsura infracțiunilor săvârșite, ca alternative la pedepsele privative de libertate.

BIBLIOGRAFIE:

(doar o menționare foarte succintă a acestora)

I. Tratat, cursuri, monografii:

1. ANTONIU G. și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Ed. Universul Juridic, 2011;
2. BASARAB M. și colab., *Codul penal comentat. Partea generală*, vol. I, Ed. Hamangiu, București, 2007;
3. BELEIU GHE., *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2007;
4. BOROI A., *Drept penal. Partea generală conform Noului Cod penal*, Ed. C. H. Beck, București, 2010;
5. BOROI G., *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. All Beck, București, 2001;
6. BULAI C., BULAI B., *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2007;
7. CĂRPENARU S. D., *Tratat de drept comercial român conform noului Cod civil*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2012;
8. CHIRIȚĂ R., *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații*, vol. II, Ed. C. H. Beck, București, 2008;
9. CHIȘ I., *Drept execuțional penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;
10. CRIȘU A., *Drept procesual penal*, ed. a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2011;
11. DIMA T., *Drept penal. Partea generală*, ed. a II-a, revăzută și adăugită în baza Legii nr. 278/2006 de modificare a Codului penal, Ed. Hamangiu, București, 2007;
12. DOBRINOIU V., BRÂNZĂ W., *Drept penal. Partea generală. Curs universitar*, Ed. Lumina Lex, București, 2003;
13. DONGOROZ V., *Drept penal*, Ed. Asociația Română de Științe Juridice, reeditarea ediției din 1939, București, 2000;
14. DONGOROZ V., KAHANE S., OANCEA I., FODOR I., ILIESCU N., BULAI C., STĂNOIU R., ROȘCA V., *Explicații teoretice ale codului penal român. Partea generală*, vol. II, ed. a II-a, Ed. Academiei Române și Ed. All Beck, București, 2003;

15. DONGOROZ V., KAHANE S., ANTONIU G., BULAI C., ILIESCU N., STĂNOIU R., *Explicații teoretice ale codului de procedură penală român. Partea specială*, vol. VI, Ed. Academiei Române și Ed. All Beck, București, 2003;
16. DUCULESCU V., CĂLINOIU C., DUCULESCU G., *Constituția României comentată și adnotată*, Ed. Lumina Lex, București, 1997;
17. HOGAȘ D. L., *Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal*, Ed. Lumen, Iași, 2010;
18. HOTCA M. A., *Drept penal. Partea generală*, Ed. C. H. Beck, București, 2007;
19. HOTCA M. A., *Drept penal. Partea generală. Răspunderea penală și sancțiunile de drept penal*, Ed. C. H. Beck, București, 2013;
20. ILIE A. R., *Angajarea răspunderii penale a persoanei juridice*, Ed. C. H. Beck, București, 2011;
21. JURMA A., *Persoana juridică. Subiect activ al răspunderii penale. Cu referire la Noul Cod penal*, Ed. C. H. Beck, București, 2010;
22. MARINESCU C., *Răspunderea penală a persoanei juridice. De la teorie la practică*, Ed. Universul Juridic, București, 2011;
23. MITRACHE C-TIN, MITRACHE C., *Drept penal român. Partea generală*, ed. a IX-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2012;
24. MURARU I., TĂNĂSESCU E.S., *Constituția României. Comentarii pe articole*, Ed. C. H. Beck, București, 2008;
25. NEAGU I., *Tratat de procedură penală. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2010;
26. PASCU I., DIMA T., PĂUN C., GORUNESCU M., DOBRINOIU V., HOTCA M. A., I. CHIȘ, DOBRINOIU M., *Noul Cod penal comentat*, vol. I, Partea generală, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2014;
27. PAȘCA V., *Curs de drept penal. Partea generală*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2012;
28. RĂTESCU C., IONESCU I., PERIȚEANU I. G., DONGOROZ V., ASNAVORIAN H., POP T., PAPADOPLU M., PAVELESCU N., *Codul penal adnotat. Partea generală*, vol. II și III, Ed. Librăriei Socec, București, 1937;
29. STANCU-TIPIȘCĂ M., *Persoanele juridice de drept public*, ediția a II-a, Ed. C. H. Beck, București, 2007;
30. STĂNILĂ L. M., *Răspunderea penală a persoanei fizice*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
31. STĂNILĂ L. M., *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
32. STRETEANU F., CHIRIȚĂ R., *Răspunderea penală a persoanei juridice*, ed. a II-a, Ed. C. H. Beck, București, 2007;
33. ȘERBAN D. D., *Achizițiile publice. Teoria și practica jurisdicției administrative*, Ed. Hamangiu, București, 2012;
34. TANOVICIANU I., *Curs de procedură penală română*, Ed. Ateliere Grafice Socec & Co., Societatea Anonimă, București, 1913;

35. TANOVICEANU I., *Tratat de drept și procedură penală*, vol. III, Tipografia Curierul Juridic, București, 1924;
36. THEODORU G., *Tratat de drept procesual penal*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2013;
37. VOLONCIU N., MOROȘANU R., *Codul de procedură penală comentat. Executarea hotărârilor penale*, Ed. Hamangiu, București, 2007;

II. Articole, studii, note:

1. ANTONIU G., *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Revista de Drept Penal nr. 1/1996, p. 9 - 15;
2. BUTIUC C., *Degradarea militară. Necorelare*, Revista de Drept Penal nr. 4/1998, p. 37-39;
3. DRĂGUȚ E., *Sancțiunile aplicabile persoanei juridice în lumina noului Cod penal*, Revista Dreptul nr. 12/2005, p. 162-167;
4. GUIU M. K., *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Revista Dreptul nr. 8/2005, p. 158-172;
5. JURMA A., *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Revista de Drept Penal nr. 1/2003, p. 99-118;
6. LASCU I., *Răspunderea penală a persoanei juridice în lumina noilor modificări ale Codului Penal*, Revista de Drept Penal nr. 4/2007, p. 71-77;
7. MANCAȘ R. V., *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Revista de Drept Penal nr. 3/1998, p. 67-73;
9. MĂRGARIT GHE., *Conceptul de răspundere penală a persoanei juridice în noul Cod penal*, Revista Dreptul nr. 2/2005, p. 103-106;
8. PASCU V., *Interzicerea unor drepturi. Controverse*, Revista de Drept Penal nr. 1/2004, p. 126-129;
9. PASCU I., *Răspunderea penală a persoanei juridice în Noul Cod penal român*, Revista Pro-lege nr. 4/2004, p. 69;
10. PASCU I., GORUNESCU M., *Răspunderea penală a persoanei juridice în perspectiva adoptării unui Nou Cod penal român*, Revista Pro - Lege nr. 2/2004, p. 25;
11. PREDESCU O., *Din nou despre măsura de siguranță privind interdicția de a reveni în locuința familiei pe o perioadă determinată*, Revista Dreptul nr. 5/2002, p.117-120;
12. RETCA I., *O problemă de semiotică juridică - pedeapsă complimentară sau pedeapsă complementară*, Revista Pro - Lege nr. 1/1999, p. 208;
13. RETCA I., *Pedeapsa. Pedeapsa complimentară. Obligatorietatea aplicării ei. Obligația instanței de a comunica Oficiului Registrului Comerțului dispozitivul hotărârilor definitive de condamnare a comercianților*, Revista Dreptul nr. 8/1999, p. 130-133;
14. STRETEANU F., *Aspecte actuale privind pedeapsa accesorie și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi*, Revista de Drept Penal nr. 2/2003, p. 143 și urm.;

15. ȘERBAN D. D., *Participarea la procedurile de atribuire a contractelor de achiziție publică*, Revista Dreptul nr. 1/2008, p. 132-152.

III. Site-uri:

1. www.echr.coe.int
2. www.europa.eu
3. www.scj.ro/jurisprudenta.asp
4. www.anp.ro
5. www.just.ro
6. www.legenet.ro (Lege 4 si 5)
7. www.mpublic.ro
8. www.pna.ro